

አማርኛ ግዕዝ

- ፊን በጠባብ ቀዳዳ ፈላሽ ሲፈስስ ፊን ይላል ።
- ፊን ያለ ዓቅም መንጠራራት ፤ መቁጣት ። አጉል ፊን ፊን ከአጉል አደጋ ላይ ይጥላል ።
- ፊጥ ቁብ ። እፈረሱ ላይ ፊጥ አለና ይንጐራደድ ጀመር ።
- ሚዶ ትልቅ የጠጉር ማበጠሪያ ።
- ሲሶ ከሦስት አንድ ።
- ቂጦ ቂጣም (ለስድብ) ።
- ቢዶ ጋልኛ በጉን ወይንም በጊቱን ቁም! ቁሚ! ለማለት የሚያገለግል ቃል ።
- ቲቶ ቲቶ የቅዱስ ጳውሎስ ደቀ መዝሙር ። ትርጓሜው መስከረም ፤ አንድም ብርሃን ።
- ኢዮ የትንቢተ ኢዮኤል ከፊለ ስም ።
- ኪሎ ፈረንሳይኛ መቶ ግራሞች አንድ ኪሎ ነው ። ኪሎ -ሜትር = አንድ ሺሕ ሜትር ።
- ጢሞ የጳውሎስ መልእክት ወደ ጢሞቴዎስ ከፊለ ስም ።
- ጢች በአሩሲ ጠቅላይ ግዛት ውስጥ የሚገኝ አውራጃ ።
- ጢሞ ጢማም (ለማሞካሸት) ። ጢሞ! እንደምንድነኸ?
- ላመ ልሕመ ተሰለቀ (ውኃ እየነካው) ። ዮሐንስ አፈወርቅ የላመ የጣመ ቀምሶም አያ ውቅ ነበር ይባላል ።
- ላሰ ልሕሰ በምላሱ ጠረገ ። የቀንድ ከብት ልጁን ይልሳል ። ፪/ ተለማመጠ ። እንደ መሥራት ፤ የአዳሜን ቂጥ ምን ያስልሳል?
- ላቀ ልሕቀ በለጠ ። ከብሉይና ከሐዲስ መምህር ማን ይልቃል?
- ላክ ለአከ ሰደደ ። ደብዳቤን ላክ ። ሰውን ላክ ። ከብትን ላክ ። ዕቃን ላክ ።
- ላገ በመላጊያ ላጠ ። ሣንቃን ላገ ።
- ላገ ማለገ ። አለመጠን ልጎአልና ይደፋ ።
- ላጠ ልሕጸ ቅርፊትን ወይም ልጥን ከግንዱ ለየ ። የወደቀውን ዛፍ ላጠ ። ሽንኩርትን ላጠ ። ፪/ አወጣ ፤ መለጠ ። ጐራዴውን ላጠ ። ፫/ ሰደበ ። በስድብ ላጠችው ። ፬/ ሸረደደ ። እየው ሲልጠኝ!
- ላጨ ላጸየ ጠጉርን ከራስ ላይ በምላጭ አስወገደ ። ጠጉሩን ላጨው ። ፪/ ሸረደደ ። እየው ሲላጨኝ ።
- ላፈ ጠጣ ። አቃጠለ ። ቡናን ትኩሱን ቢልፉት መልሶ ይልፋል ።

አማርኛ ግዕዝ

- ማለ መሐለ እንዲኸ አልኾነም ወይም አይኾንም ብሎ የእግዚአብሔርን ስም አንድም የበላይን ስም ፤ የወዳጁን ስም ጠራ ። ሰውየውን አልገደልኩም ሲል ማለ ። በውሸት ማለ ። “በምንም በምን አትማሉ” ።
- ማረ መሐረ ይቅር አለ ። ሐምሳ ብር ዕዳ ያለበትን ማረ ። እግዚአብሔር የኃጢአተኞችን በደል ማረ ።
ድኻ ተበድሎ
ማሩኝ ይላል ቶሎ ።
ሲምር
ያስተምር ።
- ማሰ መሐሰ ጉድጓድ ቈፈረ ። ጉድጓድ ማሰ ። ፪/ ቈፈረ (ላይ ላዩን) አረሰ ።
- ማገ ጐተተ (ንፍጥን) ። ይኸ ልጅ ለምን ንፍጡን ይምጋል ?
- ሣለ ሠዐለ መልክን ፤ ቅርጽን ሠራ ፤ ምሳሌን በወረቀት ፤ ላይ ፈጠረ ። የጃንሆይን ሥዕል ሣለ ።
- ራሰ ርሐሰ ረጠበ ። ልብሱ ራሰ ። አንጀቴ ራሰ (ቅቤን ጠጥቶ) ። ቆዳው ራሰ ። ፪/ ደስ ተሰኘ ። ፫/ ቀጭትን ተወጣ ። አንጀቴ ራሰ ። አንጀቴን አራስኩት ።
- ራቀ ርጎቀ ረዘመ ። የቅርብ ተቃራኒ ኾነ ። አገሩ ከአገራችን ራቀ ። አሳቡ ከአሳባችን ራቀ ። ልቡ ከልባችን ራቀ ።
ለእጅ ርቆ
ለዓይን ጠልቆ ።
- ራቦ ርጎቦ ሞረሞረ ። ጦም ሲውሉ ይርባል ።
እንደ ራቦኝ እንደ ሞረሞረኝ
ከጠገበው ጋራ ልሞት ነው መሰለኝ ።
የተራቦ ከባቂላ
የተበደለ ከሰቀላ ።
- ራደ ርዕደ ተንቀጠቀጠ ። ሴቲቱ ንዳድ የያዘችውን ያከል ራደች ። ፪/ ፈራ ። ይኸ ወሬ በተሰማ ጊዜ ጉሉም ራዱ ።
- ሳለ ኡኹ! ኡኹ! አለ ። ይኸ ልጅ ጉንፋን ይዞታል መሰለኝ ፤ ይሰላልና ።
- ሳለ ሰሐለ በሞረድ ወይም በለሆቴ ስለትን አወጣ ። ቢላምን ሳለ ።
- ሳመ ሰመ እምጽዋ አለ ። ቸነኔ ቅሬዋን ሳመ ።
ወልዶ አይሳምለት
ተናግሮ አይሳቅለት ።
መሳሳሚያ ከንፈር
መገናኛ ድንበር ።

አማርኛ ግዕዝ

- ሳቀ ሰሐቀ ፈገግ አለ ፤ ተንከተከተ ፤ ተንፈቀፈቀ ። በአያ በዋልፈሰስ አቶ ማእምር ሳቀበት ።
- ሳበ ሰሐበ ጐተተ ። መኪናውን መኪና ሳበው ። ፈረሱን ሳበ ። ሰይጣንን ሳበ ። ነገሩን ሳበ ። ከውኃ ጉድጓድ ውኃን በመቅጃ ሳበ ።
- ሳተ ሰሐተ ሳይመታ ቀረ ። ተኩሶ ሳተ ። ወርውሮ ሳተ ። ፪/ ሕግን ተላለፈ ። መነኩሴው በሴት ሳተ ። አዳምን ሔዋን አሳተችው ።
አግር ቢያሳስት ከአንጋዳ
አፍ ቢያሳስት ከዕዳ ።
ሰው ሾኖ አይስት ዕንጨት ሾኖ አይነድ የለም ።
፫/ ራሱ ዞረ ። ከሳተ ሰንብቶአል ።
- ሻረ ሰዐረ ሹመቱን ገፈፈ ። ዲያብሎስ እውነትን ሻረና ሐሰትን ሾመ ፤ ክርስቶስ ግን ሐሰትን ሻረና እውነትን አጸደቃት ። ፪/ ዳነ ። ቍስሉ ሻረ ።
- ሻጠ ሰካ ። አጥሩ ላይ ሻጠ ። እጠጉሩ ውስጥ እርሳሱን ሻጠ ።
- ቃመ ቀሐመ ጥራጥሬን ፤ ዱቄትን ቸቸረ ። ወይፈኑ ዱቄቱን ቃመ ። ሕፃኑ ባቄላን ቃመ ። ፪/ ክፉኛ ወደቀ ። አደናቀፈውና አፈር ቃመ ።
- ቃኘ ተመለከተ ። እነማን እንደተከተሉት ቃኘ ። ፪/ ደረደረ ። በገናውን ቃኘ ።
- ቃዠ መጥፎ ሕልም አየ ። ፩/ ቀባጠረ ። ምን ይቃገራል ። ፪/ ናወዘ ። እንደ ቃዠ ሞለ ።
- ባለ በ-አለ የአለው ። ባለ ዕንጨት ። ባለ ነገር ። ባለ እጅ ። ባለ ሕግ ። ባለ-ቤት ። ባለልክ ።
- ባሰ ብእሰ በለጠ ፤ ጠናበት ። ያበደው ቀርቶ ጤነኛው ባሰ ። አሳቡ ከዱሮ ይልቅ ዛሬ ባሰ ። ሕመሙ ባሰበት ። ፪/ በቶሎ ይከፈዋል ። ሆድ ይብሰዋል ።
- ባተ ቦአ ጀመረ ፤ ገባ ። ወር በባተ በአምስት ወለደች ።
- ባከ ለመነ ። እባክኸ ። እባክኸ ። እባክኸ ። እባካችኸ ።
- ባጀ ከረመ (ዘጠኝ ወር በጋን) እንደምን ባጀኸ?
- ቻለ ክህለ የሥራን ፤ የንግድን -----መብት አገኘ ፤ ታደለ ።
ቤትን መሥራት ቻለ ።
ሰምቶ መቻል
ለእግዚር ፡ ይመቻል ።
- ናረ እመር አለ ፤ ጣጥ አለ ። ናዳው እየናረ መጣ ። እከሌ ምነው ናረ?
- ናሰ ነሐሰ ገነባ ፤ አነፀ (ሕንፃን) ። ይኸ ሰው መልካም ናሰ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ናቀ ነዐቀ ትንሽ ነገር ፤ ሰው ነው ብሎ ገመተ ። ያቀረቡለትን አሳብ ናቀ ። ዓለሚቱን
ናቀ ።
እራት ቢንቁ
አንድ እጅ ይለቃለቁ ።
ዳኛ ቢንቁ
የተያዘን እኽል ይወቁ ።
- ናቶ ፋፋ ፤ በዛ (ለተክል) ። ይኸ ሽንኩርት እንዴት ናቶ እባክኸን ።
- ናኘ አሰራጨ ፤ በያለበት አደረገ ። ይኸን ነገር በከተማው ምሉ ናኘ ። ፪/ በዛ ፤
ሠለጠነ ።
ግፍ ሲናኝ
ኩብት ጠልቆ ድንጋይ ይዋኝ ።
ግፍ ሲናኝ
ኩብት ይጠልቅ ድንጋይ ይዋኝ ።
- ናደ አፈረሰ (ግንብን ፤ ሕንፃን ፤ አሳብን) ። ግንቡን ናደ ።
- ናጠ ገፋ (ወተትን) ። የረጋውን ወተት ናጠ ። ፪/ ወዘወዘ ፤ ይኸ በቅሎ ናጣት ።
- ካሰ የበደልን ዋጋ ከፈለ ፤ የተፈናከተው ሰውዬ ለተፈናከተው ልጅ ሓምሳ ብር
ካሰ ። ስለ አዳም ኃጢአት ክርስቶስ በደሙ ካሰ ።
- ካበ ናሰ (የድንጋይ አጥርን ታሪክን) ። ጥሩ አጥር ካበ ። ጥሩ በረት ካበ ። የእገሌን
ታሪክ ካበ ካበና እዚያ ላይ አደረሰው አይደለም እንዴ? እክሌን ካበ ካበና
እኩያም አሳጣው ።
- ካደ ክሕደ ሸፈጠ ፤ አሌ አለ ። አባት ልጁን ካደ ። ባለአደራ ያስቀመጡበትን ገንዘብ
ካደ ። ጴጥሮስ ክርስቶስን ካደ ።
- ዋለ ወዐለ ውሎ አደረገ ። እከሌ ዛሬ እዚኸ ዋለ ። እንዴት ዋልኸ? ፪/ አገለገለ ፤ ጠቃሚ
ኾነ ፤ አደረገ ። የላክልኝን ገንዘብ ለችግራ አዋልኸት ። ፫/ አወጣ ፤ አምባ
ኾነ ። እግዚአብሔር ዋለልኝ ።
- ዋሸ ሐሰወ ቀጠፈ ፤ አበለ ። እንዲኸ ብሎ ዋሸ ።
ዋሸ ቢሉኝ እዋሻለኸ
ነፋስ በወንፈት እይዛለኸ ።
- ዋኘ በውኃ ላይ እንደ እንቁራሪት ኼደ ። መልካም ዋኘ ። ፪/ ተንፈሳሰሰ ።
እቤተ መንግሥት ገብቶ ይዋኛል ።
- ዋጀ ገዛ ። በሓምሳ ብር ሰንጋን ዋጀ ። ፪/ ጥንት ገንዘቡ የነበረውን ገንዘቡን
ከፍሎ ገንዘቡ አደረገ ። ክርስቶስ በደሙ ዋጀን ።

አማርኛ ግዕዝ

ዋጠ ውጎጠ ሰለቀጠ ። የጐረሰውን እኸል አላምጦ ዋጠ ።

የልጅ ብልጥ

እየቀደመ ይውጥ ።

፪/ ገታ ። እንባውን ዋጠ ። ፫/ አሰጠመ ። ይኸ ማጥ ሰውን ይውጣል ።

ዛለ

ተዝለፈለፈ ። ከንዴ ዛለ ። ሰውነቴ ዛለ ።

ዛቀ ዘሐቀ

አፈሰ (አዛባን ጭቃን ፤ እኸልን ፤ ገንዘብን) ። ሠራተኛው አዛባን ዛቀ ። ፪/
በአያሌው ተቀበለ ። መከራውን ዛቀ ። ፫/ አፍሶ ከመረ ። ጋይን ዛቀ ። ፬/
ደለቀቀ ። ወጡን ዛቀው ።

ዛተ

ቁይ ብቻ ። ቁይ! ግድ የለም አለ ። ሳልገድለው ብሎ ዛተ ።

ዛገ ዝሕለ

አፈር በላው (በረትን) ፤ ተፈጥሮውን ለወጠ ፤ ከሌላ ባሕርይ ተዋሐደ ።
ጠመንጃውን እዝናብ ላይ አኖሩትና ዛገ ። በላዎው ዛገ ።

ዣገዣ

ከእርጅና የተነሣ ወደ ሕፃንነት ባሕርይ ተመለሰ ። የገዣዣ ሽማግሌ በዓ
ይነ-ምድሩ ይጫወታል ።

ያዘ

ጨበጠ ። እጁን ያዘ ። ፪/ አፈፍ አደረገ ። ውሻው ሰውዬውን ያዘው ።
ከአያያዝ ይቀደዳል

ከአነጋገር ይፈረዳል ።

፫/ ኾነ ፤ ሠመረ ። ያልከው ነገር ያዘ ። መድኃኒቱ ያዘ ። ፬/ ገባ ። ሥራ ያዘ ።
፭/ ግብር ገባ ። ግብርን ይዘዋል ። ፮/ አጠና ። ዳዊትን በቃሉ ይዞአል ።
፯/ ጀመረ ። ጾም ይዞአል ። ፱/ አረገዘች ። ሽል ይዛለች ። ፲/ ቁፈነው ።
ቁፈን ያዘው ። ፲/ አቁመ ። ቁም ይዞአል ። በልቡ ያዘ ። ፲፩/ በተለይ ፤
ለብቻ አነጋገረ ። ቁይታ ይዘዋል ። ጉዳይ ይዘዋል ። ፲፪/ እበጥ ። ዞፍን
ዳጠረ ። መግል ይዞአል ። ፲፫/ ነፋ ። ቍንጣን ያዘው ። ፲፬/ አከራመተ ፤
ድርቅ አደረገ ። ባሪያ ያዘው ። ፲፭/ አወራ ። ወግ ይዞአል ። ፲፮/ ተቁራኘ ።
ጋኔን ይዞታል ። ፲፯/ አብሮ ።

ማሽላ ለማሽላ

ተያይዞ ቆለ ።

፲፰/ አጤነ ።

ልብን ሳይዙ

ነገር አያበዙ ።

ዳረ

ሴትን ለባል ሰጠ ፤ አንድም ለወንድ ሚስትን አመጣ ። ልጁን ዳረ ።

በሰው ምድር

ልጅዋን ትድር ።

ዳሰ ደኅየ

ዳገትን ፤ ቁፈረ ማሰ ። ጉድባውን የአምባ-ገነን ውኃ ዳሰው ። ፪/ ፈጨ
(አሻሮን ለመሰለ) ። አሻሮን ዳሰች ።

አማርኛ ግዕዝ

ዳነ ድጎን ተፈወሰ ፤ ሻረ ። የታመመው ። ልጅ ዳነ ። ፪/ አመለጠ ። ዕዳ ሊገባ ነበር ዳነ ።

የዕንጨት ምንቸት እርሱ አይድን

ሌላውን አያድን ።

ዳኘ ደየነ ከሳሽና ተከሳሽን አቋቋመ (አነጋገረ) ። በንጉሥ! ዳኘኝ ፤ ዳኘቸው ።

ዳኸ ድጎከ በእንብርክ ኸደ (ለሕፃን) ። ይኸ ሕፃን ይድኻልና!

ዳጠ ድጎፀ ጨፈለቀ ። የቅድመ ናዳ ሰው ዳጠ ። መኪናው ሰው ዳጠ ።

ዳጨ ድጎፀ ዳጠ ። መኪናው መቱን ዳጨው ።

ጋለ የሚያቃጥል ፤ የሚፋጅ ኾነ ። ብረቱ ጋለ ። ፪/ ተቈጣ ፤ ሰከረ ። እገሌ ምነው ጋለ ?

ጋመ ጋለ ። እሳቱ ውስጥ ያለው ብረት ጋመ ።

ጋረ ግዕረ የአባቱን ማደሪያ አወጣኸ ብሎ በጣም ጋረ ።

ጋተ አጠጣ (ሕፃኑን) ።

እናትኸ

ውኃ ትጋትኸ ።

፪/ መታ (በኃይል) ። በጥፊ ጋተው ።

ጋየ ነደደ) ። ተቃጠለ ። እዚያ ማዶ ጋይ ይጋያል ። ቤቱ ጋየ ።

ጋጠ ነጨ ። በፊው ግርን ጋጠ ። ውሻው አጥንትን ጋጠ (ከአጥንት ላይ ሥጋን) ።

ጋፈ ገሀፈ ሳበ ፤ ጠረገ (እኸልን ከምጣድ ላይ) ። አሻሮን ፤ እንኩሮውን ጋፈችው ። ፪/ ጠጣ ። ያንን ጠጅ ጋፈና ያንዠባርረው ጀመራ!

ጣለ እንዲወድቅ አደረገ ። እገሌ እገሌን በትንንቅ ጣለው ። ይኸ አስተማሪ ተማሪውን በፈተና ጣለው ። ገንዘቡን ጣለ ። ፪/ ሰጠ ። ለዚች ሚስቱ መቶ ብር ጥሎኸ ጣለ ። ፫/ ተወ ። አገር ጥሎ ኸደ ። ፬/ ገደፈ ። መጽሐፉ ቃል ይጥላል ። ፭/ ፀወቀ ። መነኩሴው ቆቡን ጣለ ። ፮/ ወሰነ ። ቀላድ ጣለ ። ፯/ ቀልቡ አረፈበት ። ዓይኑን ጣለበት ። ፰/ ሠራ ። ዳስ ጣለ ። ፱/ ጠመቀ (ለጠጅ) ። ጠጅ ጣለች ። ፲/ ፈረደበት ። መቀጮ ጣለበት ። ፲፩/ ዘመን አጋ ደለበት ። እጅ ጣለው ። ቀን ከጣለው ፤ ጉሉ ይጠላው ። ፲፪/ አወጣ ። እጣ ጣለ ። ፲፫/ ሽምቆ ወጋ ። አደጋ ጣለ ።

ጣመ ጥዕመ ጣፈጠ ። ይኸ ወጥ ይጥማል ። ሌብነት ለጀመረው ይጥማል ። የከተማ ኑሮ ይጥማል ። ለአህያ ማር አይጥማት ።

ጣረ ፅዕረ ጋረ ። የአባቱን ደበኛ ለመበቀል አምስት ዓመታት ምሉ ጣረ ። ፪/ ከነፍስና ከሥጋ መለያየት የተነሣ ተጨንቆ ተፈራገጠ ። ክፉኛ አጥሮ ሞተ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ጣሰ አፈረሰ ። ሽብ አጥፋን ጣሰና አምስት በጎች ወሰደ ። የወላጆቹን ቃል ጣሰ ። የመንግሥትን ሕግ ጣሰ ።
- ጣደ እጉልቻ ላይ አስቀመጠ ። ምጣድ ጣደ ። ደህት ጣደ ።
- ጣፈ ጠቀመ (ልብስን) ። የተቀደደውን ልብስ ጣፈ ። ጸፈ ማለትም ይኸናል ፤ ኸኖም ያልተማረ እንጂ የተማረ አይናገርበትም ።
- ጫረ መነጨረ ። ስጡን እኸል ዶሮ ጫረው ።
- ጫረ ፪/ ጸፈ (በነቀፌታ) ። ጽሕፈት ይችላል? አዎን ፤ ጥቂት ጥቂት ይጭራል ። ፫/ ቁፈረ ። (እንደማንም) ። ጉድጓድ መሳይ ጫረና ቀበረው ። ፬/ ጀመረ ፤ ተነከሰ ። ጫረ ጫረና ነገሩ ሲፋፋም ጥሎ ውልቅ አላ!
- ጫነ ፀዕነ በከብት ላይ በመኪና ላይ ዕቃን አኖረ ከመረ ። በቅሎን ጫነ (ኮርቻን) ። አጋሠሥን ጫነ ። ፪/ ጭኖ አመጣ ። እኸል ጭኖልኛል ። ፫/ ደፋ ። ዘውድ ጫነ ።
- ጫጨ ከሰሰ (ለታዳጊ ጉሉ) ። ይኸ ልጅ ምነው ጫጨ? ይኸ ችግኝ ምነው ጫጨ?
- ጸፈ ጸሐፊ በብዕርና በቀለም መሣሪያነት አንድም በእርሳስ ፈደልን ሣለ ። ደብዳቤ ጸፈ ። ፪/ በልቡ አኖረ ። ይኸን ነገር በልቡ ሠሌዳ ጸፈ ። ፫/ ደረሰ ። መጽሐፍን መልክን ድርሳንን ልብ-ወለድ ታሪክን ጸፈ ።
- ፋመ ፍሕመ ፍም መረተ ። የወይራ ፍልጥ ጥሩ ኸኖ ይፍማል ። ፪/ ጋለ ፤ ሞቀ (ለነገር) ጦርነቱ ፋመ ። ክርክሩ ፋመ ። ወሬው ፋመ ።
- ፋረ ቁፈረ ። ይኸ ውሻ ለምን መሬት ይፍራል?
- ፋቀ፤ፈሐቀ ፈቀፈቀ ። ቆዳን ፋቀ ። ዕንጨትን ፋቀ ። የፋቂ ሰነፍ አንዱን ሳይፍቅ አንዱን ይወዝፍ ። ፪/ አቃረ ። ልቡን ፋቀው ። ፫/ አፀዳ ። ጥርሱን ፋቀ ።
- ኳለ ዙሕለ አስጌጠ ፤ አሳመረ ። አዕናቀ የሚመስሉ ዓይኖችዋን ኳለችና ብቅ አለች ። ጽሕፈቱን ይኩላል ።
- ዋቶ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር
- ላሚ የሚልም ። ላሚ የኾነ አተር ግዢ ።
- ላቂ በላጭ ። የኋላ ኋላ ላቂ እርሱ ነው ።
- ላኪ የሚልክ ። ጦማር (ደብዳቤ) ላኪ እዚኸ ድረስ ቀጥሮኛል ።
- ላጊ የሚልግ ። እርሱማ ዕንጨት ላጊ ወጥቶት የለም እንዴ!
- ላፊ የሚልፍ ። እንዳልበረደ ቡና የሰው አፍ ላፊ የለም ። ፪/ ሞሽላቃ ። ላፊ ናት ። ማሪ መሐሪ ይቅር ባይ ። እግዚአብሔር ማሪ ነው ። “ማሪን” የተማረ አያዘወትረውም ።

አማርኛ ግዕዝ

ማቲ	ሕፃን ። ማቲዎች ተሰብስበው ግራ ያጋቡኛል ።
ማጂ	በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
ማጊ	የሚምግ ። ይኸ ልጅ ብሎ ብሎ ንፍጡን ማጊ ወጣውና!
ራሪ	የሚራራ ። ለበሽተኛ እንደ ሴት ራሪ የለም ።
ራቂ	የሚርቅ ። እንደ እርሱ ነገር ራቂ የለም ።
ሳሚ	የሚስም ። አመንዝራን ፤ ቈንጆን ሳሚ እንጂ አግቢ የለም ። ፪/ ተሳላሚ ። ቤተ ክርስቲያን ሳሚ ወጥቶታል ።
ሳቂ	የሚስቅ ። የሴት (በጣም) ሳቂ አይወደድም ።
ሳቢ	ጐታች ። ነገር ሳቢ ። ኩብት ሳቢ ። መቅጃ ሳቢ ። በፍቅር ሳቢ ። ጋኔን ሳቢ ።
ሳጊ	የሚሳጋ ። ሳጋን ሳጊ ኹለት ሰው ብቻ ይበቃል ።
ቃሚ	የሚቅም ። አመድን ቃሚ ። እኸልን ቃሚ ። አፈርን ቃሚ ።
ናቂ	የሚንቅ ። ዓለምን ፤ ሰውን ናቂ ።
ካቢ	በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
ካቢ	የሚክብ ። ካብን ካቢ ። ነገርን ካቢ ። ምስጋናን ካቢ ።
ካኪ	የጨርቅ ዓይነት ።
ዋቢ ወሀበ	ለሰጠው ፤ ለሸጠው ፤ ዕቃ ከብት ፤ አላፊ ኾኖ የሚቀርብ ። እከሌ ዋቢ ነውና ይቅረብ ። ዋቢ ያለው ያመልጣል ዋቢ የሌለው ይሰምጣል ።
ዛቂ	የሚዝቅ ። አዛባን ዛቂ ። ጭቃን ዛቂ ። በሽታን ዛቂ ። ጋይ ዛቂ ።
ዛቲ	ተስፋ ፤ ቤተ-ክርስቲያን ሳሚ ለቈራቢ ሕፃናት ወይም ለድኻ ሊሰጠው ይዞት የሚኸድ ትንሽ ሙልሙል ፤ እንጀራ ።
ዛጊ	የሚዝግ ። ብረት ፤ ቀለምን ከአልተቀባ ዛጊ መኾኑን ተገንዝበው ።
ዳሪ	የሚድር ። ልጃገረድ ዳሪ ። ፈት ዳሪ ። ሎጋ ዳሪ ።
ጋሚ	የሚግም ። ጋሚ ብረት ። ጋሚ ኩብት ።
ጋሪ	ጣሪ ፤ ለትዳሩ ጋሪ ነው ።
ጋሪ	ፈረስ እየሳበው የሚኸድ ትንሽ ፤ ግልጽ ሠረገላ ። ጋሪ ድኻን አዙራሪ ባለ ጋሪ መንገድ አስቸጋሪ ።
ጋዲ ጋልኛ	ላም ስትታለብ (አመለኛ የኾነች እንደኾነ) የኋላ እግሮችዋን የምትታሠር በት ።

አማርኛ ግዕዝ

- ጋፊ የሚግፍ ። አሻሮን ጋፊ ። እንቡላን ጋፊ ። እንኩሮን ጋፊ ።
- ጣሚ የሚጥም ። ጣሚ ነገር ። ጣሚ ወጥ ። ጣሚ መጽሐፍ ።
- ጣፊ የሚጥፍ ። ልብስ ጣፊ ። አንድም ጸሐፊ ማለት ነው ፤ ኾኖም “ጣፊን” የተማረ አያዘወትረውም ።
- ፋሚ የሚፍም ። ፋሚ ፍልጥ ። ፋሚ ኩብት ። ፋሚ ዕንጨት ።
- ፋቂ የሚፍቅ ።
የፋቂ ሰነፍ
አንዱን ሳይፍቅ አንዱን ይወዝፍ ።
- ፋፊ የሚፋፋ ። ፋፊ ብላቴና ። ፋፊ ሕፃን ። ፋፊ ጨቅላ ።
- ቋሚ ቀዋሚ የሚቆም ፤ እንታ አጠገብ የሚቆም አሸከር ። ቋሚ ለንሚ ። ፫/ በሕይወት ነዋሪ ። ይብላኝ ለሞተ እንጂ ለቋሚ ምን ያሳዝናል ። ፬/ ዕንጨት ፈላጭ ።
- ላላ ላንልን የጠበቀ ተቃራኒ ። በሩ ላላ ። ምሽጉ ላላ ። ሰውነቱ ላላ ። ሕጉ ላላ ።
- ላባ ጠጉር (ለአዕዋፍ) ። ዶሮ ላባ ።
- ላባ ላባ የያዕቆብ አማት ፤ የልያና የራሔል አባት ።
- ማላ መሐላ መሐላ ። እንደ ሌባ ማላ ደፋር የለም ። ማላ ፉቱ ። ማላ ቀሩሱ ።
“ማላን” የተማረ አያዘወትረውም ።
- ማማ የወፍ መጠበቂያ ቆጥ ።
ውረድ ከማማ
ውጣ በጫማ ።
- ማሳ እኽልን ለመዝረያ የተቈፈረ እርሻ ። የገብሱ ማሳ በጣም ትልቅ ነው ።
ያልወለደ አይነሣ
የሽንብራ ማሳ ።
- ማታ ምሽት ። ማታ ማታ ሰው ያርፍ ዘንድ ይገባል ።
እኔ የምሞተው ዛሬ ማታ
እኽል የሚደርሰው በፍልሰታ ።
- ማያ የሚታይበት ። ቤት-ማያ ። ሰው-ማያ ።
- ራማ ራማ ልዑል ፤ ታላቅ ገደል ፤ ከፍታ ። ፪/ አራተኛው ሰማይ ።
- ራማ ራማ ያገር ስም ። “ቃል ተሰማ በራማ ፤ ልቅሶ ዋይታ ጨኽትም” ።
- ራራተራራ ለዘነ ። ወንድሙ ታሞ ባየው ጊዜ ራራ ። ለድኻ ራራ ።
- ራባ ራባ የሰው ስም ።
- ራዛ ሽመላ ። ራዛ የት ኼዳለኽ? — ካንተ ጋራ ። ስንቅኽሳ?—አንተሳ ፤

አማርኛ ግዕዝ

- ራያ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ ሀገር ።
 ሳላ እንደ ድኩሳ ዓይነት አውሬ ።
 ሳማ የሚያቃጥል ፤ የሚለበልብ ፤ የሚያንደበድብ ፤ ታሽቶ ወጥ የሚኾን ቅጠል ።
 ሳማ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
 ሳራ ንግሥት ነሽ ፤ የኡብርሃም ሚስት ፤ የይስሐቅ እናት ።
 ሳሳ ሰስአ ነፈገ ። ለእኸሉ ሳሳ ። ለገንዘቡ ሳሳ ።
 ሳሳ ተንሰራሰፈ ። አባቱ ይሳሱለታል ። ፪/ አዘነ ። እንዳይመቱት ይሳሱለታል ።
 ሳሳ ቀጠነ (ለእንጀራ) ። እንጀራው ሳሳ ። ቂጣው ሳሳ ።
 ሳባ የአገር ስም ፤ ትግሬ ። ፪/ አንድም ትግሬን ያቀናው ሰው ።
 ሳጋ ውሻል (ለአጥር ፤ ለግድግዳ) ። አጥሩ ሳጋ ይሻል ። ግድግዳው ሳጋ አንሶታል ።
 ሻማ ከሞራ የሚሠራ ጠዋፍ ። አንድ ደርዘን ሻማ ገዛኹ ።
 ሻቃ ሺሕ አለቃ የሺሕ አለቃ ። ሻቃ እገሌ ።
 ሻታ የቀፎ ቅርጽ ያለው ፤ ውስጠ ክፍት የዓሣ ማጥመጃ ።
 ሻኛ እበሬ ጫንቃ ላይ ጉብ የሚል ጮማ ሥጋ ።
 ሻጣ ዝንቦ ። የቤቴ ሻጣ ረዥም ነው ።
 ሻጣ ገለባ ። እንጀራው ሻጣ ብቻ ነው ።
 ቃባ አዙሪት ። በጊቱን ቃባ ይዞአታል ።
 ቃታ ከሩጫ ፤ ከዝላይ የተነሣ ፤ የሚመጣ የነፋስ እጦት እጥረት ።
 ቃታ የጠመንጃ ዋናው ክፍል ፤ የኾነ ተሞልቃቂ ።
 ቃና ቃና የአገር ስም ።
 ቃና ቃና የዜማ ድምጽ ፤ ስልት ። ፪/ ጣዕም ። የጠላው ቃና መልካም ነው ።
 ቃጣ ሞከረ ። ሊመታኝ ቃጣ ። የምደነግጥ መስሎት ቃጣብኝ ።
 ቃጫ የኮባና የናጫ ልጥ ። ቃጫ ገዝቶ መጣ ።
 ባላ በአንድ በኩል መንታ የኾነ ።
 ኹለት ባላ ትከል
 አንዱ ሲነቀል
 በአንዱ ተንጠልጠል ።
 ፪/ ዋና ። እከሌ ለዚኽ መሥሪያ ቤት ባላው ነው ።
 ባሻ ቱርክ የማዕርግ ስም (ለወታደር) ። ባሻ እገሌ መጡ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ባሻ ተከፈ ። ሆኖ ባሻ ። እንደ ሴት ሆኖ ባሻ የለም ።
- ባባ ፈራ ። ሆኖ ፡ ባባ አለ ። ፪/ መጨነቅ መጠበብ ። እናቴ ብትለየው ባባ ።
- ባና ድፍን ጥቁር መልክ የሌለው ዝተት ። ባና ለብሶአል ።
- ባዳ ባዕድ የማይዛመድ
ለአገሩ እንግዳ
ለሰው ባዳ ።
ባዳና ጨለማ አንድ ነው ።
በባዳ ቢቈጡ
በጨለማ ቢያፈጡ
ምን ያመጡ ።
- ታራ ታራ የሰው ስም ፤ የአብርሃም አባት ።
- ታሳ ተገብሎ ተዘነጋ ፤ ተረሳ ። ታባኝና ሳላመጣው ቀረኹ ። ፪/ ተደበቀ ። እገሌ ታባኝ ።
- ታታ ጠለፈ ። መረብን ታታ ። ፪/ ጣመን ። ሰውነቴ ታታ ።
- ታዛ ታዛይ ዛጊጋባ ። ታዛው አጠር ሊል ይገባል ።
- ታፋ ከቂጥ ሥጋ እስከ ወገብ ድረስ ያለው አካል (በጎን) ። እታፋው ላይ መርፌን ተወጋ ።
- ናላ ናላ አንጎል ። ናላውን አምሞታል ።
- ናና እወንዝ ዳር የሚበቅል የምች መድኃኒት ።
- ናዳ ናዳ መርግ ። ኹለቱን ሰዎች ናዳ ገደላቸው ።
- ካራ ቢላዎ ። ኹለት ካራ ገዛኹ ። ፪/ የኦርቶዶክስ ሃይማኖት ፤ የተዋሕዶ ሃይማኖት
- ካሳ የበደል መታረቂያ ዋጋ ። ካሳ ከፈለ ።
- ካባ ስለ በርኖስ ፈንታ የሚለበስ ፤ ከላይ ጣል የሚደረግ ።
- ካካ ቊሻሻ (ለሕፃን የሚነገር ቃል) ። ካካ ነው አትንካ ። ካክሽ ነው ።
- ኻያ ፳ ። ዓሥርና ዓሥር ኻያ ይኸናል ።
- ዋላ የዱር እንስሳ ። ዋላን ገድሎ መጣ ።
- ዋሻ በሰው ጥበብ ወይም በአውሬ አንድም በተፈጥሮ ባሕርይ የሚሠራ ጎሬ ።
የምመክተው ጋሻ
የምጠጋበት ዋሻ ።
- ዋና እንደ እንቁራሪት በውኃ ላይ ተንሳፎ የመኼድ ብልሃት
- ዋና አለቃ ፤ መነሻ ፤ ራስ ። በደል ዋና አጥታ ትኖራለች
- ዋዛ በዋልት ቀልድ ፤ ለልጅ ዋዛ ፈዛዛ አይገባም ።

አማርኛ ግዕዝ

- ዋጋ የመገበያያ ለውጥ ። ባለበሬ ዋጋው ስንት ነው?
የዋጋ ብልጥ
ልብ ይልጥ ።
ዋጋ ቀረጥ ። ዋጋ አሳረረብኝ ። ዋጋ ሰበረብኝ ። ዋጋውን ቁለለ ። ዋጋ አፈረሰ ። ዋጋዬን አዋረደ ።
- ዋጣ የመንገድ ላይ አዝማሪ ፤ ዘፋኝ ። ከተማው ዋጣ ብቻ ነው ።
- ዓሣ ዓሣ በባሕር ውስጥ የሚኖር ሥጋው የሚበላ ገለፈት ለበስ ፍጡር ። ወሸክሬ ፤ ወደላት ፤ ቋር ፤ ብልጫ ፤ ጐርዝ ፤ ጅመት ፤ ምዥርጥ ።
ዓሣን መብላት
ቡብልሃት ።
ዓሣነባሪ = ትንሽ አዝራር ። ግልገል ዓሣ የአይጥ ዓሣ ።
ዓሣ ወጋሪ
ልብደ ሠሪ ።
- ዛላ አንድ ራስ
የወይን ዘለላ ።
የበርበሬ ዛላ
የወይኑ ዘለላ ጋን ይመላ
የስንዴው ዛላ እፍኝ ይመላ ።
ዛላ መልካም ። ዛላ ቢስ ።
- ዛራ ዛራ የሰው ስም ።
- ዛቻ በክፋት ቁይ ብቻ! ማለት ።
- ያያ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ ኳንር ።
- ዳማ ጠይም (ለፈረስ) ቀይ ዳማ ። ዳማ ፈረስ ።
- ዳባ ቅርበት ። ደረጃ ለባሽ ።
ወዶ ጊጊ
ልብሱ ዳባ ።
ለዳባ ለባሽ
ነገርኸን አታበላሽ ።
- ዳኛ ዳን ደዩን ለማፈራረድ መብት ያለው ።
ዳኛ ይመረምራል ።
ጣዝማ ይሰረስራል ።

አማርኛ ግዕዝ

- ዳካ ዋዲያት ። እኸሉን በዳካ አኑረው ። በዳካው ውኃ አኑሪ ።
- ዳቆ ውድማ ፤ አረም ። አይጥ በበላ ዳዋ ተመታ ። ዳዋ ለበስ ።
- ጋላ ከብት ማርባትና እርሻ ዋና ተግባሩ የኾነ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ነገድ ።
የጋላ ወዳጅ
የማጭድ ቀዳጅ ።
አተኳከሱ እንደ አጋሞች
አከራከሩ እንደጋሎች ።
- ጋማ እንደ ፈረስ እንደ በቅሎ እንደ አህያ ያሉት ከብጽኝ አንገት ላይ የሚወጣ ጠጉር ። የጋማ ከብት ።
- ጋራ ጋልኛ ኮረብታ ። ወደ ጋራው ላይ ወጥተን መጣን ።
- ጋራ የመጨፈሪያ መስተፃምር ። አበበ ከአየለ ጋራ ኼደ ። ከ-----ጋራ
- ጋሻ የጦር የወስፈንጥር ፤ መመከቻ መከላከያ የኾነ የነበረ የጥንታዊ ወታደር መሣሪያ ፤
ጋሻ ለግንባር ።
መጫሚያ ለጠጠር ።
ጋሻ—ገግሬ ። ጋሻ ጀሮ ።
፪/ ቀላድ ። አንድ ጋሻ መሬት ።
- ጋዛ ጋዛ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ፤ አንድም በጳለስጢን ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ጋዣ የግር ዓይነት ።
- ጋዳ ጋዳ አምኃ ። እጅ መንሻ ።
፪/ ይቅርታ እንደ መጠየቅ ያለ የፈሊጥ ቃል ። በጾም አይናገሩትም እንጂ= ጋዳ ለጾሙ ።
- ጋጃ ስብ ። ዓይነ-ጋጃውን አብርርለት ።
- ጋጋ መረገተ ። በጥፊ ጋጋ ጋጋና ለቀቀው ።
- ጋጣ የጋማ ከብት ማደሪያ (በተለይም የፈረስና የበቅሎ) ።
- ጣሳ ቅርጹ አራት ማዕዘን ፤ አንድም ክብ የኾነ ከቆርቆሮ የተሠራ ፤ ለውኃ መጥ ለቂያ ፤ ለመጠጫ ፤ እንደ አንኮላ ፤ ስለ አንኮላ ፈንታ የሚያገለግል ።
ጣሳ-ቤት=መጠጫው ጣሳ የኾነ ጠላ ቤት ።

አማርኛ ግዕዝ

ጣቃ	አንድ ጥቅል አቡዣዲ ።
ጣባ	ጎድጓዳ የኾነ ፤ ከሸክላ የተሠራ የወጥ አንድም እርሱን የመሰሉትን ማኖሪያ ። ጣባው ተሰበረ ።
ጣና	በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ሐይቅ ።
ጣጣ	ጋዝ ። ጣጣ ፈንጣጣ ድንጋይ ፈለጣ ። ገንዘብ ከእጅ ከወጣ ያመጣል ጣጣ ።
ጣጣ	ጉርሮ ከውኃ ጥም የተነሣ ደርቆ ሲሰነጠቅ የበሉበት እንደኾነ ይጣጣል ።
ጣፋ	በብር የተለበደ ። ጣፋ ጋሻ ።
ጫማ	ከቀርጭምጭሚት በታች ያለው መቆሚያ ። ፪/ የዚኹ መቆሚያ ወለል ። ጫማውን እሳት ፈጀው ። ቁም እንደ ማማ ቀርጭም እንደ ጫማ ። የጫማ ጠጠርና የእንጀራ ልጅ እያደር መቈርቆሩን አይተውም ።
ጫራ	በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
ጫካ	ከጥሻ ዝቅ ያለ ፤ ከደን የተቃረበ ።
ጫጫ	በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ወንዝ ።
ጫጫ	ከሰሰ ። ምንው ይኸ ብላቴና እያደረ ጫጫ ?
ፋታ	እረፍት ፤ ጊዜ ። ለምሳሌ እንኳን ፋታ የለኝም ። ፋታ ስጠኝ ።
ፋና	የችቦ የወፍራም ጠዋፍ መብራት ። ፋና ወጊ ።
ፋጋ	አራት ማዘን የኾነ ከግራና ከቀኝ እጅታ ያለው የጋይ አፈር መዛቂያ ። ደገኞች ፋጋ አላቸው ። ፪/ የቅል ሰባሪ አንድም ገበቴ ። ተልባውን በፋጋው ውስጥ አኑረው ።
ፋፋ	ወፈረ (ለሕፃን) ። ይኸ ልጅ ፋፋ ።
ቋያ	ሰደድ እሳት ። ቋያ ተነሥቶ ሜዳው ተቃጠለ ።
ኋላ	በስተጀርባ ። እኋላዬ ቆመ ። ፪/ ገና ያልተደረሰበት ጊዜ ። በኋላ ና ።
ንያ	ክፍሉ ከድበላ እኸል የኾነ በልተውት ወተትን ቢጠጡ ይሰብራል የሚባል እኸል ።

አማርኛ ግዕዝ

- ጓዳ የድልኸ ፤ የቅቤ ፤ የጠላ ፤ የእንጀራ እነዚህንንም የመሳሰሉትን ማኖሪያ የኾነ
ውስጡን ሴቶች የሚያውቁት የቤት ክፍል ። ጓዳ ጎድጓዳውን አሳዪያት ።
- ጓጓ ተመኘ ፤ ቋመጠ ። ለዚህ ድንጋይ መሬት እከሌ ጓጓለት አልኸኝ?
- ሃሌ ሃሌ እምቅድመ ዓለም የነበረ ። ሃሌ ሉያ ።
መዝሙር በሃሌ
ነገር በምሳሌ ።
- ላጤ ሌባ ። ወንድ ላጤ = ሚስት የሌለው ማጋጣ ።
- ላፌ ጭሉፋት (ሌብነትን ለማሞካሸት) ። ይኸ ላፌ ከወያኔት ብቅአለ ።
- ማቲ የማቴዎስ ወንጌል ከፊለ ስም ።
- ሳሌ ከጋን መለስ ያለ የሸክላ ዕቃ ። በሳሌው ጥመቂበት ።
- ሳሌ ከፊለ ስም ። (ሳሉ ሥላሴ ፤ ሳለ እግዚአብሔር ፤ ሳለ ክርስቶስ በማለት ፈንታ)
ይኸውም ለበሬ የሚሰጥ የገበሬ አነጋገር ነው ።
- ሻሚ ትንሽ ዕንቁ ።
- ባሌ በሐረርጌ ጠቅላይ ግዛት ውስጥ የሚገኝ አውራጃ ።
- ዋኔ ርግብን የምትመስል ወፍ ።
- ዓፄ ዕፄ ለንጉሥ የሚሰጥ ክብርን የተገናኝረ የትሕትና ስም ።
ዓፄ ከሞቱ
በማን ይምዋገቱ ።
ዓፄ-መስቀል = መስከረም ዓሥር ቀን የሚከበር በዓል ።
- ዛሬ የነገ መዳረሻ ። ዛሬ እያለ ነገ እሠራዋለኸ አትበል ። የዛሬ ሳምንት እመጣ
ለኸ ። ወይ ዛሬ!
- ዛጔ ዘአጉየ፣ ያሸሸ ፤ ያባረረ ፤ ያራቀ ። ፪/ ትውልደ መንግሥቱ በአጭር የተገታ የኢ
ትዮጵያ ንጉሥ ።
- ዳሌ ዳሌ ታላቅ (ለሰው እግር ሥጋ) ። የዳሌዋ አወራረድ እጹብ ነው ።
- ዳቤ ጉሬ ። መነኩሴው ዳቤ ሰጡኝ ።

አማርኛ ግዕዝ

ዳዲ ጋልኛ አቱስግራ ። ይኸ ልጅ በዳዴው ይኼዳል ።

ጋሚ ለልጅ ፤ ዙሪያውን ከጀርው በላይ ብቻ ክብ ኾኖ ፤ ሲላጭ የሚቀር ጠጉር
፪/ በዚኸ ዘመኑ አሽከር የኾነ ። የጋሚ አሽከር ።

ጋሬ መያዣ ፤ የቅይዋ እንጀራ ። ጋሬውን ይበላል ።

ጋሬ ጋልኛ ቦቃ (ለበሬ) ጋሬ በሬ ።

ጋሼጋሻ-ዬ ለወንድም ፡ ብቻ ፡ ይሰጥ ፡ የነበረ ፡ ስም ።

ሃይ ተው! ሃይ! ሃይ ሎጋውሽቦ ።

ላም ላሕም የበሬ እናት ። ላም ባልዋለበት ኩበት ለቀማ ። ከሲታ ላም ። መሲና ላም ።
የነጠፈች ላም ።

ላም አለኝ በሰማይ

ወተትዋን ፤ ቅቤዋንም አላይ ።

ላም ነጂዋን እንጂ ጌታዋን አታውቅም

ለላም ቀንድዋ አይከብዳትም ።

ላሽ ጠጉርን የሚላስስ በሽታ ። ላሽ የምትጠራው በአንስታይ ያታ ነው ።

ላሽ የሚልስ ። ማር ላሽ ። ድፍድፍ ላሽ ። ፪/ የሚለማመጥ ። ቂጥ ላሽ ።

ላብ ላህብ ከሙቀት ፤ ከድካም የተነሣ ከአካል ውስጥ የሚወጣ ፈሳሽ ።

ላት የበግና የተኩላ ጅራት ። በምን ምክንያት ነው ላት ስብ የኾነው?

ላጭ የሚልጥ ። ልጥ ላጭ ። ሽንኩርት ላጭ ። ሰው ላጭ ።

ማር የማርቆስ ወንጌል ከፊለ ስም ።

ማር መዓር ንብ የምትሠራው ጣፋጭ እንጀራ ። ማር ሲበዛ ይመራል ።

ማርን አምርሮ

ወተትን አጥቀሮ ።

ማርና ወተት

ምን አገናኝቶት ።

ማሽ የሚምስ ። ጉርጓድ ማሽ እንድትዋዋዩ ።

ማቅ በርኖስ ።

ማቅ ይሞቃል

ሻሽ ያደምቃል

ገቢውን ባለቤት ያውቃል ።

አማርኛ ግዕዝ

መክማካ ማቅ ። ቀጭን ማቅ ። እጥፍ ማቅ ። ደንዳና ማቅ ።

ማን መኑ መጠየቅ ተውላጠ ስም ። ማን መጣ?

ማን ያውቃል ፤ ባላገር

ማን ያጠብቃል ፤ ማገር ።

ማነው? = ማን—ነው? ማነኸ? ማነሽ? ማንም ። እነማን ።

ዓፄ ከሞቱ

በማን ይምዋገቱ ።

ማዝ ቅንድብን መልጦ ቆዳውን ነጭ እያደረገ ዓይንን የሚያመጩምጭ በሽታ ።

ማይ ማይ ውኃ ። ማየ—አይኅ = የጥፋት ውኃ ።

ማግ ያልከረረ ፈትል ፤ የድር ተባባሪ ። የቀኝ ማግ ። የግራ ማግ ።

ማጥ አረንቋ ። የሚያስጥም ጭቃ ። መንገዱ ማጥ ኾኖአል ።

ሣር ሣዕር ሰንበሌጥን ፤ ጎመጭን ፤ ቋን ፤ እንግጫን ፤ ቊምጢን ፤ ጋዣን ፤ ሙጃን የመሰለ ኑሉ ። ነጭ ሣር ።

ራስ ርእስ ጭንቅላት ። ራስ ሹል ። ራስ በራ ። ራስ ቡሃ ። ራስ ክብዶ ። ራስ ዘናና

ራስ ገዳዳ ።

ራስ ሳይጠና

ጉተና ።

፪/ የማዕርግ ስም ። ራስ እገሌ መጡ ። ፫/ ዐበደ ። ራሱ ዞረ ። ፬/ በገዛ ዓቅሙ

አዳሪ ኾነ ። ራሱን ቻለ ። ፭/ ተከባከበ ። ራሱን ጠበቀ ።

፮/ ራስ-ማሠሪያ = ሻሽ ። ፯/ ራስ-ምታት = ፍልጠት ። ፰/ ራስ-ክምር =

የፈረስ ዘንግ ። ፱/ ራስ-ወርቅ = ለማዕርግ የሚሰጥ አክሊል ።

ራሽ የሚርስ ። ራሽ ባቄላ ።

ራብ ረኃብ የእኸል እጦት ። ራብ ጠና ።

ራብን ያማርራል ሰው

ቊንጣንን ያልቀመሰው ።

ራእ የዮሐንስ ራእይ ከፊለ ስም ።

ሣይ ሠዓሊ ሠዓሊ ። ሥዕል ሣይ ።

ሳል ቀኬ ።

ሳል ይዞ ሥርቆት

ቂም ይዞ ጸሎት

መዘዝ መሻት ።

አማርኛ ግዕዝ

- ሳቅ ፈገግታ ። የሳቅ መጨረሻው ልቅሶ ነው ።
- ሳቸ የሚሰት ። ጉል ጊዜ ሳቸ አትኸን ።
- ሳን ሳን ስመ አምላክ ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ሳይ የሚሰል ። ቀኬያም ጉሉ ሳይ መኾኑ ነው ።
- ሻሽ ራስ—ማሠሪያ ።
ሻሽ ያደምቃል
ማቅ ይሞቃል
ገቢውን ባለቤት ያውቃል ።
ጥቁር ሻሽ ። ነጭ ሻሽ ። ቀይ ሻሽ ። ፪/ ነጭ ። ሻሽ የመሰለ ፈረስ አለኝ ።
- ሻጭ የሚሸጥ ። ሳጋ ሻጭ ።
- ሻጭ የሚሸጥ ። እክል ሻጭ ። ጨው ሻጭ ። በርኖስ ሻጭ ።
- ሻይ እንደ ቡና ተፈልቶ የሚጠጣ ቅጠል ። ሻይ ቅጠል ።
- ሻይ አስክሮ ሌባን የሚያሳውቅ ። ሌባ—ሻይ ።
- ቃል ቃል ወልድ ። ቃል ሥጋ ኾነ ። ቃል ክርስቶስ ኾነ ። ፪/ አንድም ከአንደበት የሚወጣ ድምጽ ።
ቃልኸ ሳይዘጋ
እግርኸ ሳይዘረጋ ።
ቃሉ ተዛነፈ ። ቃሉ ጎረና ። ቃል ሰላላ ። ቃል ጎርናና ።
፪/ ሥልጣን ። ቃልዎ ይድረስኝ ። ፪/ ትእዛዝ ።
የንጉሥ ቃል
አንድ ይበቃል ።
፩/ ኪዳን ተካየደ ። ቃል ሰጠ ። ቃል ገባ ። ቃል ኪዳን ። ፪/ አፍ ለአፍ ።
ቃል ለቃል ። ፪/ ንግግር ። የሸንገላ ቃል ። ቃል—አባይ=ዋሽ ።
፰/ ቃል ሕይወት=“እላንተ የአባቴ ቡሩካን ኑ ወደኔ” ። ቃል ሕይወት-
ያሰማዎ ። መንግሥተ ሰማያት ያውርስዎ ። እንደ ችብኃ ያለምልምዎ ።
እንደ ወርካ ያስፋዎ ። ፱/ ሓሳብ ለሓሳብ መለዋወጫ የኾነ ፊደል አንድም
በፊደላት የተወሰነ የንግግር የጽሑፍ መሣሪያ ። ሃይማኖት ፤ ተስፋ ፤ ፍቅር ፤
ቃላት ናቸው ።
- ቃር ዲን ። ባቄላ የቃር መድኃኒት ነው ይባላል ።
- ቃኝ የሚቃኝ ። በገና ቃኝ ። ሀገር ቃኝ ።
- ቃጭ የሚቃጣ ። በሰው ላይ ቃጭ ።
- ባል የሴት ራስ ፤ ገዥ ፤ አሳዳሪ ። ባል የሌላት ሴትና ጣሪያ የሌለው ሕንፃ አንድ ናቸው ።

አማርኛ ግዕዝ

	በውሌ
	ደጃዝማች ባሌ ።
	የሴት ሀገርዋ
	ባልዋ ።
ባር	ፍርሃት ። ልቡን ባር ባር አለው ።
ባት	ከቊርጭምጭሚት በላይ ፤ ከጉልበት በታች ያለ ፤ በቅልጥም ላይ የተመሠረተ ሥጋ ። ዓይኑን ከባትዋ ላይ ተክሎ ነበር ። ባታም ።
ባይ በ-አለ	የአለ ፤ የተናገረ ፤ አልኩ ባይ ፤ ፪/ ተንቀሳቃሽ ፤ የሚል ።
	ኩፍ ኩፍ ባይ እንደጉሽ ጠላ
	አባቱ ነበር ልጁ ግሥላ ።
ባጥ	ጠፈር ፤ ጣሪያ ።
	የባጡን አወርድ ብላ የብብትዋን ጣለች ።
ባጥ	አንድ ጥቅል ። አንድ ባጥ ድር ። አንድ ባጥ የሻይ ቅጠል ።
ባጥ	ጣጥ ። በቅሎዋ ባጥ ብላ ረገጠችው ።
ታች	ቊልቊል ፤ ተዋረድ ። በታች ። ከኔ በታች ። በታች ኾነ ።
	አታላይ
	ከታች ሲሉት ከላይ ።
ታው ታው	ስመ አምላክ ። ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
ቻል	ትልቅ ፤ ከባድ ሽክም ። ፪/ መስፈሪያ ። አንድ ቻል እኸል ።
ቻይ	የሚችል ። መከራን ቻይ ድል አድራጊ ነው ።
ናስ ናሕስ	ነጣ ያለ ወርቅ መሳይ ማዕድን ። ናስማሠር = ማሠሪያው ናስ የኾነ ጠመንጃ ።
ናስ ንሳስ	ግንብ ። መልካም ናስ አሠርቶአል ።
ናሽ	የሚገነባ ። ደኅና ናሽ ነው ።
ናኝ	የሚናኝ ። ይኸ ወሬ ናኝ መኾኑ ለማንም የተሠወረ አይደለም ።
ናጅ	የሚንድ ። ግንብ ናጅ ። ካብ ናጅ ። አሳብ ናጅ ።
ናጭ	የሚንጥ ። ወተት ናጭ ።
ካም ካም	ትኩሳት ፤ ጥቁር ። ፪/ የሴምና የያፌት ወንድም ፤ የኖሳ ልጅ ።
ካሽ	የሚክስ ኹለታችሁም ተበዳይ ከኾናችሁ ማን ካሽ ይኹን ።
ካብ	በጭቃ ያልተሠራ ግንብ ። አጥሩ ካብ ነው ። ቤቱ የካብ አጥር አለው ።

አማርኛ ግዕዝ

- ያን ያ—ን አመልካች ቅጽል ። ያንን አምጣው ።
- ያው ያ—ው እዚያ ያለው ፤ ያለ ። ያውና ። ፪/ ይኸው ። ያውልዎ ። ያውልኸ ። ያውልኸ ።
- ያዕ የያዕቆብ መልእክት ከፊለ ስም ።
- ያዥ የሚይዝ ። ለያዥ ለገራች አስቸግሮ ዋለ ። ጋሻ ያዥ ።
- ዳር ጫፍ ፤ አጠገብ ። ዳር ዳሩን ኸድ ። እመንገድ ዳር ተገትሮአል ።
የሚዳው ሣር ከዳር እስከ ዳር ጋየ ። ዳር—አገር=ወደ ዳር (ወሰን) የተጠጋ
አገር ። ፪/ አፈገፈገ ። ምነው ዳር ዳር አለ?
- ዳስ ድግስ ያለበት ሰው በቅጠላ ቅጠል ለጊዜው የሚቀይሰው ጎጆ መሳይ ቤት ።
ዳስ ጣለ ። የዳስ ባላ ። ዳስ ጣይ ። ዳስ ጥለዋል ።
- ዳሽ የሚድስ ። አሻሮ ዳሽ ።
- ዳን ዳን ፈራጅ ። ፪/ የትንቢተ ዳንኤል ከፊለ ስም ።
- ዳኝ የሚድን ። የሚተርፍ ። ዳኝ አልመሰለኝም ።
- ዳኝ የሚዳኝ ። ሕገ—ወጥን ዳኝ ።
- ዳጭ የሚድጥ ። ሰው ዳጭ ።
- ጃል እባክኸ ። ጃል! አንተ ደልቶኸል ።
- ጃስ ያዝ (ለውሻ) ። ከተ! ከተ! ጃስ! ጃስ! ።
- ጃን ዳን ፈራጅ ። ፪/ ዝሆን ። ጃን ገዳይ ። ፫/ ንጉሥ ። ጃንሆይ ። ጃን—ሜዳ=
የንጉሥ ሜዳ ። ጃን—ጥላ=የንጉሥ ጥላ ። ጃን—ደረባ=ስልብ ። እቴጌን
ጠባቂ ። ደረባ=ባል ደረባ ።
- ጋት ከታኖሽ ጣት እስከ ሌባ ጣት ያለ ርቀት (አግድሞሹን) ስንዝር ከጋት ።
- ጋር ገዳር መከራ ። ወይ ጋር! ጋሩን ያያል ።
- ጋን ከሳሌ በጣሙን የሚበልጥ የሸክላ ዕቃ ።
የሆድ ብልሃት የጋን መብራት ።
ጋኖች አለቁና ምንቸቶች ጋን ኾኑ ።
- ጋዝ ጣጣ ። አይ እገሌ የገባው ጋዝ ።
- ጋዝ ነዳጅ የኾነ ፈሳሽ ። እኩራዙ ውስጥ ጋዝ አለበት ።
- ጋይ የነደደ አፈር (ለእርሻ)
ጋይ የለ ።
እሸት ሰጠኝ አለ ።
- ጋድ ጋድ የያዕቆብ ልጅ ፤ የነ የሴፍ ወንድም ።
- ጋድ ምትክ ፤ ለውጥ ፤ እንደ ማለት ነው ። የልደትና የጥምቀት አጽዋማት ጋድ
አላቸው ።

አማርኛ ግዕዝ

ጋፍ ጋፈፈ ሞኝ ፤ እንከፍ ፤ ጅል ፤ ግጅል ፤ መነፍ ፤ ነጉላ ።

የተማሪ ጋፍ

መልክ ይጋፍፍ ።

ጣም ጣዕም ቃና ። ጣመ ቢስ ። ጣምም የለው ።

ጣር ፃዕር ጭንቅ ። እገሌ ትላንትና በጣር ነበር ። ፪/ በድካም ሥራ ። እስከ ተቻለኸ ጣር እንጂ አትቦዝን ። ጣረ—ሞት=ጋረ—ሞት ።

ጣሽ የሚጥስ ፤ የሚያፈርስ ። ሕግ ጣሽ ። የአባትን ቃል ጣሽ ።

ጣት አንድ ሰው እጆቹና እግሮቹ በቅንጃ ፤ አምስት አምስት ጣቶች አሉት ።

ጣት ገማ ተብሎ ተቈርጦ አይጣልም ።

ታናሽ ጣት=ሰንኬቶ ። የቀለበት ጣት ። መኻል ጣት=ታላቅ ጣት ። ሌባ—

ጣት አውራ—ጣት ። ጣቴ ውኃ ቋጠረ ።

ዘሩ የጣቴ

ምድሩ ያባቴ ።

በቈማጣ ቤት አንድ ጣት ብርቅ ነው ።

ጣይ የሚጥል ። ሰው ጣይ ። ነገር ጣይ ። ፊደል ጣይ ።

ጣጅ የሚጥድ ። ምጣድ ጣጅ ። ድስት ጣጅ ።

ጣፋ ባጥ ። በቅሎዋ ጣጥ ብላ ረገጠችው ።

ጫት ጐምዛዛ ፤ እስላም የሚበላው ቅጠል ። ጫት ያኝካል ። ጫት ጐርሶአል ።

ጫን ሦስት ዳውላ ጫን ይባላል ። አንድም ዳውላ ማለት ነው ።

፪/ ጭነት ።

ጫኝ የሚጭን ። እኸል ጫኝ ። ዕቃ ጫኝ ።

ጫፍ ዳር ። የዘንግ ጫፍ ። የነገር ጫፍ ። የወሬ ጫፍ ። የታሪክ ጫፍ ።

የአሳብ ጫፍ ። የሃይማኖት ጫፍ ። እስቲ ጫፉን ትነካዋለኽ!—

እስቲ ዝንቡን እሽ ትለዋለኽ!

ፋስ የመዶሻን የፈቸልን የመጥረቢያን ተግባር አከናውኖ የያዘ የአናጢ መሣ

ሪያ ። አናጢው ሌባውን በፋስ ቀነደበው ። ፋስ መጥረቢያ ።

ቋር የዱላ ጭንቅላት ። በቋራም ዱላ ጭንቅላቱን ከኸለት ከፈለው ።

ቋቅ የሚያስታውከው ጉሉ ቋቅ ይላል ። ሲያስመልሱ የሚሰማ ድምጽ ። ቋቅ አለኝ ። ቋቅ አላት ።

ቋት ከወፍጮ ላይ ዱቄት እየወረደ የሚጠራቀምበት ስፍራ ። ቋቱ መላ ። ፪/ ተሳካ።

እገሊት ቋቱ ጠብ አይልላትም ።

ቋፍ ትንሽ ነገር ቢነካው የሚወድቅ ፤ ትንሽ ነገር ቢናገሩት የሚኼድ የሚጣላ የሚቀየም ። የተቀመጠው በቋፍ ነው ። እገሌ በቋፍ ነውና ቢቈጡት እንኳ ይኼዳል ።

አማርኛ ግዕዝ

- ካጅ የሚክድ ። እንደ ደሀዳ ጌታውን ካጅ ኾነና አረፈ ።
- ካፍ ካፍ ስመ አምላክ ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ኻች ማዶ ፤ ባሻገር ። በዚያ ኻች መጣኹ ።
- ዋስ ዋሕስ ባለቤትን ለማቅረብ የተሰጠ ፤ የተጠራ አንድም ዕዳን ለመክፈል ።
ዋስ የሌለው አሽከርና መዝጊያ የሌለው ቤት አንድ ነው ።
- ዋኝ የሚዋኝ ። ውኃ ዋኝ ።
- ዋው ዋው ስመ አምላክ ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ዋይ ሴቶች ፤ ሕፃናት ሲደነግጡ ዋይ ይላሉ ። ፪/ ልቅሶ ። የካቲት ፲፪ ቀን ጉሉም
በየፊናው ፤ በየቤቱ ዋይ ዋይ ይል ነበር ።
- ዋግ በወሎ ጠቅላይ ግዛት ውስጥ የሚገኝ አውራጃ ። ዋግ-ሹም = የዋግ አገር
ዘር ፤ ሹም ።
- ዋግ ስንዴን ባቄላን ድልኽ አስመስሎ ውስጠ ባዶ የሚያደርገው የነፋስ ምት ።
ዋግ መታው ።
- ዋጭ የሚውጥ ። እባብ-ዋጭ = እባብን የምትውጥ አሞራ ።
- ዛር ልቡስ ሥጋ የኾነ ፤ የተሠወረ ነገድ ።
ዛር ልመና
ሳይያዙ ገና ።
ዛር ወጣበት ። ዛር ፈለቀበት ። ዛር አስገዘፈው ። ዛር አንጋሽ ። የዛር
ፈረስ = ዛር የወጣበት ።
የዛር ስሞች = ዲራ ። ጨንገር ። ጠቋር ። ዋስ-አጋች ። ሽኽ-አንበሶ ። አብ
ደል ። ብር-አለንጋ ። ወሰን ።
- ዛብ ከልጓም ጋራ የተዋደደ የበቅሎ የፈረስ መግቻ ።
ዛብ የሌለው ፈረሰኛ
ምሳ የሌለው ኮሶኛ ።
- ዛች የሚዝት ። ጉሉ ዛች ከኾነ ማን ይዛትበታል ።
- ዛይ የዛለ ። ሰውነቱ በትንሽ አደጋ ዛይ ነው ።
- ዛይ ዛይ ስመ አምላክ ። ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ዛፍ ዝግባ ፤ ወይራ ፤ ጥድ ሎል ፤ ኮሶ ፤ አካያ ፤ ጎርጎ ፤ ቃውት ፤ ዶቅማ ፤ ሰገድ ፤
አንቃ ፤ ጫቅማ ፤ ኮርች ፤ ዘማት ፤ ወርካ ፤ ዋንዛ ፤ ወይባ ፤ አባሎ ፤ ዠንፎቅ ፤
ጮጮ ፤ ምሥር—እች ፤ መዋጥሽ ፤ ክትክታ ፤ ድግጣ ፤ ልምጭ ፤ መሬንዝን ፤
የመሰለ ጉሉ የሚጠራበት የጥቅል ስም ።

አማርኛ ግዕዝ

- ኳስ ክብ ፤ ድቡልቡል የኾነ የመጫወቻ ዓይነት ። የጨርቅ ኳስ ። የላስቲክ ኳስ የቆዳ ኳስ ።
- ኳክ ሴት ዶሮ ዕንቁላልን ጥላ ስትነሣ ፤ አንድም ዶሮ ሲደነግጥ የሚያሰማው ድምጽ ። ዶሮዎቹን ምን ነክቶአቸዋል? ኳክ! ኳክ! ይላሉ ።
- ኳል ለመጀመሪያ ጊዜ መሬት ሲቈፈር ፤ አንድም ሲጨፈለቅ ኳል ኳል እየኾነ ይገለበጣል ።
- ኳድ የጓደኛ ከፊለ ስም ። እገሌ የእከሌ ጓድ ነው ።
- ኳዝ ጋዕዝ ለጭነት የተዘጋጀ የንብረት ዕቃ ። ፪/ ቤተ-ሰብ ከዕቃ ጋራ ። ኳዙ ቀድሞአል ማሞ ማሞ ገንዘብ ። ለሕፃን የሚሰጥ ስም ኾኖአል ። ማሙዬ=ገንዘቤ ።
- ማሾ እንደ ፋኖስ ያለ መብራት ። ፪/ ቈንገሮ ። ማሾ የመሰለች ልጅ አደረሰች ።
- ማዶ ባሻገር ። እዚያ ማዶ የቅድስት ማርያም ቤተ-ክርስቲያን አለ ። ወዲኸ ማዶ ። ወዲያ ማዶ ። በዚያ ማዶ ። ማዶ ለማዶ ።
- ቋሮ የዓሣ ዓይነት ።
- ሻሞ ሽሚያ ። ሻሞ የማይገባ እንደ ኾነ አታውቅምን?
- ሻሾ የነጭ ፈረስ ስም ። ሻሾው ፈረስ ተጭኖም አያውቅ ።
- ሻፎ ሱፋጭ ። ስል ድንጋይ ። ሻፎ ድንጋይ ።
- ባዶ የሌለበት ፤ የሌለው ። ባዶ ጋን ። ባዶ ቤት ። ባዶ ራስ ። ባዶ አፍ ። ባዶ እግር ። ባዶ እጅ ።
- ናሆ የትንቢተ ናሆም ከፊለ ስም ።
- ዋሾ አባይ ፤ ቀጣፊ ። እርሱማ ዋሾ ነው ።
- ዓሞ የ ንቢተ ዓሞጽ ከፊለ ስም ።
- ዳቦ ከድፎ ዝቅ ያለ ። ዳቦ መሳይ ጋግራላች ።
- ጃሎ ወይ ። መገን=ግሩም ። ጃሎ-መገን=ወይ ግሩም ።
- ጃኖ ተዘቅዝቆ የሚሰፋ ፤ እዳሩና እዳሩ ሳይኾን ፤ እመኻሉ በሰፊው ቀይ ጥለት አንድም ጥበብ የተጣለበት መደረቢያ ።
- ጋሎ ጋላ ብሎ ለማቄላመጥ የሚያገለግል ቃል ።
- ፋሮ ፍግን እየፋረ ፤ እየቆፈረ ከውስጡ ቅንብርስን አውጥቶ የሚበላ አውሬ ።
- ፋኖ ፋን—ጥ በፊቃዱ ወደ ዘመቻ ከሚኸዱ ጋራ አብሮ የሚኸድ ።
- ጓሮ ዝሆን ። ጓሮ ገዳይ ።
- ጓሮ ገዳይ ጓሮ ገዳይ
- ቀናው አሉ አፋፋ ላይ ።
- ጓሮ ከቤት በስተጀርባ ያለ ስፍራ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ኼደ ከየደ ተራመደ ፤ ገሠገሠ ፤ ነጐደ ። ወደ አገሩ ኼደ ። ወደ ቤቱ ፤ ወደ ቤተ-ክርስቲያን ፡ ኼደ ።
- ሌዊ ሌዊ የሰው ስም ።
- ሌላ ሌላየ ከዚኸ የተለየ ፤ ከዚኸ በስተቀር ። ሌላ ቤት ። ሌላ ቦታ ። ሌላ ሰው ። ሌላ አገር ። ፪/ እጅግ በጣም ጥሩ ። የሠራው ቤት ሌላ ነው ። ያገባት ሚስት ሌላ ናት ። (ባመል በመልክ) ።
- ሌባ ሠራቂ ። እገሌ ሌባ ነው ።
የሌባ ዓይነ ደረቅ
መልሶ ልብ ያደርቅ ።
የሌባን ጠበቃ ።
አደባባቂው ውቃ ።
- ሌባ ተይዞ ዱላ ይጠየቃል! ሾለቅ ሌባ ። ቀጣፊ ሌባ ።
- ሌጣ ያልተጫነ ። ሌጣ ፈረሰ ። ሌጣ በቅሎ ። ፪/ እርግዝና የሌላት ። እከሊት አርግዛለች? ሌጣ ናት ። ፫/ ባዶ ። ሌጣውን መጣ ። ፬/ ያልተጸፈበት ። ሌጣ ወረቀት ።
- ሜታ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ሜዳ እጅግ ትልቅ መስክ ። ሜዳ ወጣች=ደጅ ወጣች ።
የሜዳ ፍየል ። ጭው ያለ ሜዳ
የምርጥበት ሜዳ
የምሾልክበት ቀዳዳ ።
- ሬሳ በድን ፤ ሙት ። ሬሳውን እዚኸ አትቅበር ። የሰው ሬሳ ። የውሻ ሬሳ ። ያህያ ሬሳ ። ያውሬ ሬሳ ። ሐረግ—ሬሳ=ጉል ጊዜ እሌሎች ዕፀዋት ላይ የሚጋደም ።
ከዚኸ የወደቀን ሬሳ
ማን ያንሳ ።
- ሴላ የነገር ማቆሚያ ።
- ሴራ ዓድማ ። ሴራ ጉዳ ። ሴራ ወዳድ ። ሴራ ኾነ ። ፪/ ጸጥታ ሰላም ፤ አማን ። አገር ሴራ ኾነ ።
- ቂራ መንግሥት ከብት የሚያሳርድበት ስፍራ ።
- ቤሳ ባዪ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት የነበረ ገንዘብ ።
- ቤዛ ቤዛ መድኃኒት ፤ ዋጋ ፤ ስለ ፤ ፈንታ ፤ ስለ ሌላው ተላልፎ መከራን የሚቀበል ። ያለሙ ቤዛ ክርስቶስ ነው ። መጫሚያ የእግር ቤዛ ነው ።
- ቤዛ የዝርያ ስም ። እነ እገሌ ቤዛዎች ናቸው ።

አማርኛ ግዕዝ

- ኬላ ዘበኛ የቆመበት ያገር ፤ የከተማ በር ፤ ቆብ-አስጥል ። ኬላውን ጥሶ ሲገባ ተያዘ ። ፪/ ድንግል ፤ ክብርና ። ኬላው ተሰበረ ።
- ኬሻ ዳውግ ፤ ከቀጤማ የሚሠራ ምንጣፍ ።
- ኬፋ ኬፋ ጴጥሮስ ፤ ሻፎ ፤ መርግ ፤ ጭንጫ ።
- ዜማ ዜማ መንፈሳዊ ዓለማዊ ምሥጋና ፤ ዘፈን ። እገሌ ዜማ ዐዋቂ ነው ።
- ዜና ዜና ዝና ፤ ታሪክ ። ዜና ተክለ ሃይማኖት ። ዜና ቤተ ክርስቲያን ። ፪/ የመጽሐፈ ዜና መዋዕልና ካልእ ከፊለ ስም ።
- ዜጋ ገባር ፤ ወገን ። የኢትዮጵያ ዜጋ ።
- ጌራ ጌራ እንደ ራስ ቀኑ እንደ ራስ ወርቅ ያለ ።
- ጌታ አሳዳሪ ጌታዬ ናቸው ።
ጌታ ለሎሌው
ነጋዴ ላሞሌው ።
፪/ ባለጸጋ ፤ ሀብታም ። ጌታ ነው ።
- ጌኛ ጋልኛ መጋዣ ። የተገጠበው ጌኛ የታለ?
- ጤና ጥዲና ጤንነት ። ጤና ይስጥልኝ ። ጤና ነው ። ፪/ ሰላም ። አገር ጤና ነው ።
- ጤዛ ዝናብ ከዘነበ በኋላ እየሣሩ እየዛፉ ላይ የሚገኝ ውኃ ።
- ኤፌ የጳውሎስ መልእክት ወደ ኤፌሶን ሰዎች ከፊለ ስም ።
- ሌት ሌሊት ምሽት ፤ ማታ ። ጨለማ ። ሌት ፤ ከቀን ።
- ሜም ሜም ስመ አምላክ ። ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ሢም ሢም ቡሩክ ፤ ሥዩም ፤ መልካም ። ሢም ፤ የያፌትና የካም ወንድም የኖሳ ልጅ ነው ።
- ሢት ሢት ፈንታ ፤ ካሳ ። ያዳምና የሔዋን ልጅ ።
- ሬስ ሬስ ስመ አምላክ ። ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ሬብራብአይ ቂጥ ፤ አራተኛ ቀዳዳ ። ሬቡን አምሞትአል ።
- ሬት መራራ የኾነ በቀኑል ። ሬት ጡት ማስጣያ ነው ።
- ሴት አንስት ። ሴት ልጅ ። ሴት ባሪያ ። የሴት አነጋገር ።
ለሴትና ለአህያ
አይነፍጉም ዱላ ።
ከሴት ነገር
ከበቅሎ መደንበር ።
እሳት ከበረበረው
ሴት የበረበረው ።

ቄስ ቀሲስ አመስጋኝ ፤ ሥጋ ወደሙን ለመፈተት ሥልጣን ያለው ካህን ።

አማርኛ ግዕዝ

ቁብ ከግልገልነት የዘለለች ገና ለመጠቃት የተቃረበች ። ዚብ ፍየል ። ቁብ በግ ቁብ ዶሮ ።

ቤል የፈረንሳይ ፋብሪካ የኾነ ሽጉጥ ። መልካም ቤል አለው ።

ቤት ቤት መኖሪያ ፤ ሕንፃ ። የግርግዳ ቤት ። የግንብ ቤት ። የሣር ቤት ። የቆርቆሮ ቤት ። አንድም እዚኸ ቤት ያላችኑ ማለት ነው ። ቤቶች? ፪/ ቤተ-መቅ ደስ=ምክራብ ። ፫/ ቤተ-ሳልገኝ=ክፍለ አካል (ለሰንጋና ለመሲና) ። ፬/ ቤተ ንጉሥ ። ፭/ ቤተ-ክርስቲያን=የክርስቶስ ተከታዮች መሰብሰቢያ ። ፮/ ቤተ-ጸሎት=ለእግዚአብሔር ልመናን ማቅረቢያ ቦታ ፤ ሕንፃ ፤ ክፍል ። ፯/ ቤተ-ሕሙማን=በሽተኞች ለመታከም የሚተኙበት ሕንፃ ። ፰/ ቤተ-ልሔም=ደጀ ብርሃን ። ፱/ መቃብር-ቤት=እውስጡ ሙት የተኛበት ። ፲/ ማድ-ቤት=ማዕድ ቤት=ምግብ የሚሰናዳበት ቦታ ። ፲፩/ እመ-ቤት=የቤት እናት ፤ ባለቤት ። ፲፪/ ባለቤት=ዋና ፤ አላፊ ። ፲፫/ ወጥ-ቤት=መብያ የሚሠራበት ቦታ ። ፲፬/ ወጥ-ቤት=ሠራተኞቹ አንድም ሠራተኛው ። ፲፭/ ግምጃ-ቤት=ገንዘብን የሚይዝ ። ፲፮/ ግምጃ—ቤት=ዋጋቸው ከፍ ያሉ አልባሳትን ማኖሪያ ቦታ ። ፲፯/ ግምጃ-ቤት=ገንዘብ የሚቀመጥበት ስፍራ ። ፲፰/ ግምጃ-ቤት=ዕቃ ቤት ። ፲፱/ ዕቃ-ቤት=ንዋየ ቅድሳት የሚቀመጥበት ሕንፃ ። ፳/ ዕቃ-ቤት=የቁሳቁስ ማኖሪያ ። ፳፩/ ጠጅ-ቤት=ጠጅ የሚሸጥበት ቦታ ። ፳፪/ ጠጅ-ቤት=መጠጡ የሚዘጋጅበት ስፍራ ። ፳፫/ ጠጅ-ቤት=ጠጅ ጣይ ። ፳፬/ ሥጋ-ቤት=የሥጋ ማኖሪያ ። ፳፭/ ሥጋ ቤት=አላፊው ። ፳፮/ መሸታ-ቤት=መጠጥ ብቻ የሚሸጥበት ቦታ ። ፳፯/ ጎረቤት=በመኖሪያ አቅራቢያ ያለው ሰው ።

ስም ይወጣ ከቤት

ይቀበል ጎረቤት ።

፳፰/ እንግዳ-ቤት=ሰውን የመቀበያ ክፍል ። ፳፱/ ሽንት-ቤት=ሰገራ-ቤት ። ፴/ ሰገራ-ቤት=ያር ጉርጓድ ያለበት ክፍል ። ----- ፴፩/ ስመ አምላክ ። ፴፪/ የዕብራውያን ፊደል ። ፴፫/ ንብረት ትዳር ። አሌፍ ብሂል ብዬ እታው ድረስ ሳውቀው ። ቤት እመኻል ገብቶ ልቤን አስጨነቀው ።

ኄር ኄር ቸር ። ገብር ኄር=መልካሙ አገልጋይ=በሁዳዴ ውስጥ የሚውል የዚኸ-አገልጋይ ታሪክ ማሰቢያ የኾነ እሑድ ።

ኤል ኤል አምላክ ፤ እግዚአብሔር ። አማኑኤል ። ገብርኤል ። ዳንኤል ። ሕዝቅኤል ። ሚካኤል ። ሩፋኤል ። ራጉኤል ።

ኤር የትንቢተ ኤርምያስ ከፊለ ስም ።

አማርኛ ግዕዝ

- ኤጭ ምሬትን ፤ ብስጭትን የመግለጫ ቃል ። ኤጭ! የሚተፋበትን አጥቶአል ።
- ጴጥ የጴጥሮስ መልእክት ከፊለ ስም ።
- ቤዶ ባዶስ የቅቤ መሥፈሪያ ፤ መለኪያ ። ቤዶውን ወዴት አኖርኸው?
- ደሮ ጋልኛ ነብርን መሳይ አውሬ ። ደሮ መጣ ።
- ጌዶ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ፌቆ ተወርዋሪ የኾነች እንደ አይጥ ያለች አውሬ ።
ፌቆ ስትዘል
አትፈራ ገደል ።
- ፌጦ በቀላልነቱ ወደ ተልባ የሚጠጋ ፤ ፍሬው ቀይ ፤ ጥቁር የኾነ ሲበሉትም ለመሰንፈጥ የሚከፏለው ሽታው እምብዛም የማያስደስት ዘር ። ፪/ ናቀ ።
እንዴት በፌጦ ዋጠኝ ። እንዴት ነገራን በፌጦ ዋጠው ።
- እነ
ልዩ የወገን አጓዳኝ አብዥ ። ይኸ የእነ እገሌ መዘዝ ነው ።
በመልክ ፤ በሥራ ፤ በአነዋነዋር ፤ በአሳብ ፤ በግብር የማይተባበር ። ልዩ ተግባር ። ልዩ ልዩ ነገር አመጣ ።
ዓዋጅ ፡ ቢነግሩ
ልዩ ነው ምክሩ ።
፪/ ውብ ፤ የሸገነ ። ልዩ የኾነ ልብስ አሰፋ ። ፫/ ውጉዝ ። ልዩ ነው ።
- ልጩ የተላጩ ፤ የተሸለተ ። ልጩ ነው ። ፪/ ልጩኛ ። እገሌ ልጩ ነው ።
- ምሉ ምሉዕ የመላ ጢም ያለ ። ምሉ ጋን ። ፪/ ምራቁን የዋጠ ። ምሉ ሰው ።
- ምቹ የተመቸ ፤ የደላ ። ምቹ ወንበር ። ምቹ አገር ። ምቹ አልጋ ። ፪/ ጌጠኛ ከኾነው በታች የሚውል ኹለተኛ ግላስ ።
- ስሱ ንፋግ ።
ስሱ አንድ ያንቀው
አንድ ይወድቀው ።
- ብሱ የባባ ፤ የሚባባ ። ብሱ ነው ።
- ብዙ ብዙኅ አያሌ ። ብዙ ሰዎች ። ብዙ ሌቦች ። ብዙ ላሞች ። ብዙ በሬዎች ። ብዙ አህዮች ።
- ትጉ ትጉሕ የሚተጋ ። ትጉ ነው ። ትጉ ገበሬ ።
- ንቁ የሚነቃ ። አሳብ ንቁ ። ቆቅ ንቁ ናት ። በቅሎም ታግዛለች ።
- እፉ እሳት ፤ አቃጣይ (ለሕፃን የሚነገር ቃል) እፉ ነው!
- ክፉ የደግ ተቃራኒ ። ክፉ ሰው ። ክፉ ውሻ ክፉ አውሬ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ጥሩ መልካም የመጥፎ ተቃራኒ ። ጥሩ ሰው ። ጥሩ ቤት ። ጥሩ ውኃ ። ጥሩ ሕንፃ ።
- ጥሩ የጠራ (ከልን የመሰለ) ። ጥሩ ውኃ ነው ።
- ጥቁ የተበደለ የተዋረደ ። ጥቁ ነው ። ጥቁ ሰው ።
- ጥፋ ፋንጋ ፤ አጉራዶ ።
መልክ ጥፋን
በስም ይደግፉ
፪/ መጥፎ ። ባሕርያ ጥፋ ።
- ጽኑ ጽኑዕ ጠንካራ ። አሳቦ ጽኑ ። ሕገ ጽኑ ። ልቦ ጽኑ ።
- ዕዱ ግዕደወ የፀዳ ። ቤተ ዕዱ ። ፊተ ዕዱ ።
- ኅሉ ከሉ በምሉ ። ቡሂ ፤ ቡሂ ፤ በሉ ፤ ሆ! ልጆች ኅሉ ።
ሰው ኅሉ ሲያብድ
አንተም ዕበድ ።
- ከሩ የተቤተ ። ከሩ ሰው ። ከሩ ቤት ።
- ርቢ የተወለዱት የጋራ ይኾኑ ዘንድ የሚረቡ ። ፪/ የሚረባ ። የእገሌ ከብት ርቢ ያም ናቸው ።
- ስኒ ፍንጃል ። በስኒ ቡና ይጠጣል ። ረከቦቱ ላይ ስኒ ደርድራለች ።
- እጢ በአካል ውስጥ የሚወጣ ድቡልቡል ጠንካራ ሥጋ ። እጢ ወጣበት ።
- ጥፊ የእጅ ፍጻሜ ወለል ። በጥፊ መታው ። ቃሪያ—ጥፊ=ጀርባ=አይበሉባ
- ጭሪ አፋ ቀይ የኾነ አብዛኛውን ጊዜ ቡላማ መልክ ያለው ገጣባን አንድም ደገናውን እያነቁረ የሚበላ ወፍ ።
- ልዳ ልዳ የቅዱስ ጊዮርጊስ አገር ።
- ምሳ መስሐ ከቀሩርስ ቀጥሎ የሚበላ ፤ የእራት መዳረሻ መብል ።
- ምሳ የመጽሐፈ ምሳሌ ። ከፊለ ስም ።
- ሥራ ሠርዕ ተግባር ። ሥራኸ ብዙ ። ሥራ አለብኝ ። ቤት ሥራ ። ሸክላ ሥራ ።
- ሥሳ ሠደሰ ፰ ። ዓሥርና ሐምሳ ሥሳ ነው ። ሥድስት ዓሥር ።
- ሥጋ ሥጋ ደማዊት ነፍስ ወይም ነባቢት ነፍስ ያለው ፍጥረት ኅሉ አካሉ ሥጋ ነው ።
- ሽባ ጥምልምል ። ሽባውን ጠበል አዳነው ። ሽባ ኾነ ። ሽባ አደረገው ።
- ሽታ ሸተተ መዓዛ ። ይኸ አበባ መልካም ሽታ አለው ። ፪/ ግማት ።
እሽታ ላይ ቆማችኑ ።
- እካ ጋልኛ አዎን ፤ እንደሱ ፤ እንደዚኸ ነው ። እካ!
- ውሻ ቡቺ! ቡቺ! ኩቲ! ኩቲ! ተብሎ የሚጠራ የቤት ውስጥ እንስሳ ። ውሻ በበላበት ይጮኸል ።

አማርኛ ግዕዝ

- ውኃ በወንዝ ውስጥ የሚኼድ ፤ ከሰማይ የሚዘንብ ፈሳሽ ።
 ውኃ ሲጎድል ተሻገር
 ዳኛ ሲገኝ ተናገር ።
- ዕቃ ወንበር ፤ ጠረጴዛ ፤ ድስት ፤ ማሰሮ ይኸንንም የመሳሰለ ጉሉ ዕቃ ነው ።
 የቤት ዕቃ ።
- ዕዳ ዕዳ ባንተ ላይ ያለ ፤ በውድም ኾነ በግድ ፤ ሊመለስ የሚገባ የሌላ ሰው ሀብት ።
 ሥጋ ቀረ
 ዕዳ ቀረ
- ዝና ዜነወ ዜና ፤ ታሪክ ። የእገሌ ዝናው ያማረ ነው ።
 ለዝና ብሎ ለመለጠጫ
 ጎን ጎኔን አለው በብሩ ጡጫ ።
 ዝና ወዳጅ ።
- ይፋ ጋልኛ ግልጽ ። በይፋ ሰውን መበደል የበላይ የለብኝም ማለት ነው ።
- ድማ አረዳ ። ድማው ቢታረስ እኸል ይኾናል ።
- ድባ ዶቃ ። ድባውን አንግቶአል ። ቀይ ድባ ። ነጭ ድባ ። አረንጓዴ ድባ ።
- ድኻ ምስኪን ።
 ድኻ ተበድሎ
 ማሩኝ ይላል ቶሎ ።
- ድኳ የእግር ማስቀመጫያ ፤ ማሳረፊያ ። እግዚአብሔር ሰማይ ዙፋኔ ነው ምድርም የእግራ ድኳ ናት አለ ።
- ድኝ ድኝ ባመት ምሉ ያሉትን በዓላት የጠነቀቀ ዜማ ።
 ጸመ-ድኝ ። በድኝ መምህርነት ተመረቀ ።
- ጅማ በከፋ ጠቅላይ ግዛት ውስጥ የሚገኝ አውራጃ ።
- ግራ የቀኝ አንጻር ። ፪/ ያልተገባ ፤ ያልተለመደ ።
 ግራ መብል
 ቀን ገንፎ
 ሌሊት ድፎ ።
 ነገሩ ግራ ኾነ ። ግራ ቢስ ። ፫/ ተሳነ ። ግራ ገባኝ ።
- ግና (በግጥም በኩል የሚሠራበት) ግን
- ጥላ ጸለለ ከለላ ፤ መጠጊያ ። አንድም በብርሃን ጊዜ የሚታይ ያካላዊ ፍጡር ቅርጽ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ጥሻ ከጫካ ዝቅ ያለ ። ጥሻ ለጥሻ ስንከራተት ዋልን ።
- ጥጃ ከእንቦሳ ከፍ ያለ ። ጥጃው ጠባ ። የምትጠባ ጥጃ አትጮኽም ።
- ጭራ እጅራት ላይ የሚበቅል ትልቅ ጠጉር ። ፪/ ከዚህ ጠጉር የሚሠራ የዝንብ መከላከያ ። ጭራውን ነሰነሰ ።
- ጭቃ በውኃ የቦካ አንድም የራስ አፈር ። ታጥቦ ጭቃ ።
- ጭዳ ጋልኛ እርድ ። እገሌ ጭዳ ብሎአል ።
- ጽና ጽና በቤተ-ክርስቲያን ውስጥ ማዕጠንት ማጠኛ ። ቁሱ ጽናውን ይወዘውዘዋል ።
- ጽቀ ጽቀ የየሱስ ክርስቶስ ደም ማኖሪያ ። ፪/ ዋንጫን የሚመስል የመጠጥ ማኖሪያ ።
- ፍዳ ፍዳ ብድራት ። እርሱማ ፍዳውን ይቀበላል ።
- ቍጣ ስለማይስማሙበት ነገር ፤ የተደረገ የሚደረግ ንዴት ፤ ተግሣጽን ያስተባበረ ብስጭት ። ለስላሳ ምላስ ቍጣን ታቦርዳለች ።
- ጉራ ጋልኛ ጆር ። ፪/ ለይሰማልኝ የሚሠራ የሚነገር ። ጉረኛ ኾነ ።
- ልቼ በደብረ—ብርሃን አቅራቢያ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ቅሬ ሸርሙጣ ፤ ዘማ ።
የቅሬ ከናፍር
የሆሽት መደብር ።
- ቅቤቅብዕ የረጋ ወተት ሲናጥ የሚወጣው ቅባት ። የረጋ ወተት ቅቤ ይወጣዋል ።
- ቅኔ ቅኔ መገዛት ። ፪/ ቤት የሚመታ ፤ ለቤቱም የዜማ ልክ ያለው ፤ በግዕዝ አንድም በአማርኛ የሚቁጠር ግጥም ። ቅኔ ቁጠረ ። ቅኔ ተቀኘ ። ቅኔ ዐዋቂ ። የቅኔ መምህር ። የቅኔ ዓይነት=ጉባኤ-ቃና ። ዘአምላኬ ። ሚበዝኑ ። ዋዜማ ። ሥላሴ ። ዘይእዜ ። መወድስ ። ክብር-ይእቲ ። ዕጣነ-ሞገር ። ሕንጻሃ ።
- ብጤ መሳይ ፤ መሰለ ። ሰው ብጤውን ። ማወቅ ይገባዋል ።
- ችፌ በሥጋ ላይ የሚመጣ ትልቅ የቅስል በሽታ ።
- እኔ አነ ያንደኛው መደብ ተውላጠ ስም ። እኔ መጣኸኝ ፤ አንተ ኼድኸ ።
- ጥሬ ያልበሰለ ። ጥሬ እኸል ። ጥሬ ሥጋ ፤ ጥሬ ጎመን ።
የልጅ ነገር ኸለት ፍሬ
አንዱ ብስል አንዱ ጥሬ ።
፪/ አደፍ ፤ ድበላ ። ጥሬ እኸል ።
- ጥሬ ልጡ ፤ ቅጠሉ ቢያኝኩት የሚያቃጥል የሚለበልብ ዛፍ ።
- ጥሬ ጠፋ የዳፈን ፤ የዳኝነት አንድም ባለቤቱ ያልታወቀ ገንዘብ ። የጥሬ ገንዘብ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ጽጌ ጽጌ አበባ ። ጽጌ-ረዳ ። ጽጌ-ወይን ። ጽጌ-ወርቅ ። ፪/ የእመቤታችን ስደት ማሰቢያ
ጾም ። ወርቅ ጽጌ ። ዘመነ ጽጌ ።
- ፍሬ የተሸፈነ ዕፀዋት የሚያስገኙት የዘር ሥጋ ። የኮክ ፍሬ ። የሾላ ፍሬ ። የብርቱ
ካን ፍሬ ። ፪/ ልጅ ። ፍሬዬን ካንቺ አድርጎት ።
- ፍቼ በሰላሌ ውስጥ የሚገኝ ከተማ ።
- ልል ያልጠበቀ ። ልል አጥር ። ልል ሰውነት ። ልል ምሽግ ።
- ልስ የተላሰሰ ።
- ልብ ለበወ በሰውነት ውስጥ የሚገኝ የደም ጋን ። ፪/ ማወቂያ ። ልበ ቢስ ። ልበ ጡል
ልብ አድርቅ ። ልበ-ሙት=ሰነፍ ። ልበ-ሰፊ=ቻይ ። ልበ ቅን ። ልበ ደንዳና
ልበ ድፍን ። ልቡ ጠፋ ። ፫/ ፍልሱፍ ። ልበ-ወለድ ። ፬/ አላጋጭ ። ልብ አው
ልቅ ። ልብ አቀሰል ።
- ልት የቅጠል ዓይነት ። ልት ይማልጋል ።
- ልክ መጠን ። ልክ አያውቅም ። ውኃ-ልክ ። የሰው ልክ ።
- ልጅ ው—ልድ ብላቴና ፤ ሕፃን ። ልጅ ለእናትዋ ምጥን አስተማረች ።
ልጅ ለሳቀለት
ውሻ ለሮጠለት ።
- ልግ የተለጋ ። ልግ ሩር ራሱን እኹለት ገመሰችለት ።
- ልጥ ልሕጽ ልጣጭ ። የግራር ልጥ ። የባሕር ዛፍ ልጥ ።
- ልፍ የተነገረ ፤ የተለፈፈ ። ይኸማ ልፍ ነው ። ፪/ የከብት ጥፍር ። ልፉን አምሞ
ታል ።
- ሕቅ ልታነቅ (እልኸ) ። ሕቅ ብዬ እሞታለኸ አለ ። ሕቅ ብዬ ልገኝ አለ ።
- ሕዝ የትንቢተ ሕዝቅኤል ከፊለ ስም ።
- ሕግ ሕግ ደንብ ። የመንግሥት ሕግ ። የትምህርት ቤት ሕግ ። የጦር ትምህርት ቤት
ሕግ ። ፪/ ድንግል ። ሕግ አሳነሳት ።
- ምር እርግጥ ፤ እውነት (ለጥበቅ ጥል ቅያሜ) ። የምር ጥል ። ምር ነገር ። ምር ቃል ።
- ምስ ፍላጎት ፤ ቢሰጡት የሚወደው ልማድ ። ምሱን ቀመስ ። ለምስ ፈነጠቀ ።
- ምት አመታት ፤ የኳስ ምት ። ፪/ የተሠረረች ። ባዝራዋ ምት ናት ።
- ምች ሽውታ ። ምች መትቶታል ። ምች አማትቶታል ።

አማርኛ ግዕዝ

ምን ምንት መጠይቅ ተውላጠ ስም ። ምን ትላለኝ? ምን ታደርጋለኝ? ምን አለ?
ምን ኾነ? ምንነው? = ምንነው? እንደምን? ስለምን? በምን? ምን ጊዜ?
ምን ተዳዬ ። ምንም ብታውቅ ከዳኛ ጋራ አትምዋገት ።

ምዝ የተመዘዘ ። ጎራዴው ምዝ ነው ።

ምጥ የወለድ ጭንቅ ። ምጥ ጸናባት ። ፪/ ፍርሃት ፤ ጭንቅ ፤ ጥብ ። ጌቶች ተቁጥ
ተው ምጥ ኾኖ ነበር ።

ምጥ የተመጠጠ ። ምጥ ለመሆን ።

ሥር ሥርው ጅማት ። ሥር ዞረው ። ፪/ መቋቋሚያ ፤ መሠረት ። የዛፍ ሥር ። ፫/ በታች ።
እግርኝ ሥር ።

ሥን ሥን ደም ግባት ፤ ውበት ። ሥን ምግባር ። ሥን ፍጥረት ። ሥን በዓል ። ሥን ሥር
ዓት ።

ስል የተሳለ ። ቢላዎው ስል ነው ።

ስም ስም መጠሪያ ።

ስም ይወጣ ከቤት

ይከተል ጎረቤት ።

ስም አወጣ ፤ ስሙን ተከለ ። ስም አጠፋ ። ስመ መልካም ። ስመ ጥሩ ።
የባሕርይ ስም ። የሙገሳ ስም ። የአባት ስም ። የተቀብቦ ስም ። የክርስትና
ስም ። የወል ስም ። የተጸውያ ስም ።

ስሙን ጠርቶ

ራሱን ቈርቶ ።

ስለፍቅር

በስመ አብ ይቅር ።

ስስ ቀጭን ። ስስ እንጀራ ። ስስ ዳቦ ። ስስ ገበቴ ። ስስ ወረቀት ።

ስስ ሣንቃ ።

ስብ ጮማ ። ስብ ሥጋ ። ስብ ነው ። ስቡን አፍስሶአል ።

ስብን ሊያርዱ

ጉፋያን ይነዱ ።

፪/ ጋጃ ። ዓይነ-ስቡን በጥፊ አበረረለት ።

ስክ የተሰካ ። ስክ ሣህን ። ስክ ወንበር ። ስክ ጠረጴዛ ። ስክ ብርጭቆ ።

ስድ ያልተወሰነ ። ስድ ቤት ። ስድ አደግ ።

ስግ የተሳጋ ። ቋሚ ነው እንጂ ስግ አይደለም ።

ስግ የሚሰጋ ። እገሊት ስግ ናት ። ስግ ተማሪ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ስጥ የተሰጣ ። ስጥ እኸል ። ስጥ በርበሬ ።
- ሽል ፍጹም ያልኾነ ፅንሰ ።
ሽል እንደኾነ ይገፋል
ቂጣም እንደኾነ ይጠፋል ።
ሽል ይዛለች (ለከብት) ። ሽል አላት ።
- ሽክ ቂቅ ፤ እሽኩንትር ። ሽክ ብሎ ነበር ። ሽክ ብላ ስትዋብ አገኛት ።
በሐር ባዕናቃ ሽክ እንቃጥቃጥ ብላ
እግርዋን ታደባለች አጥምዳ ልትበላ ።
- ሽው ተባራሪ ጥይት በጆሮ ግንደ ዝው ብላ አለፈች ።
ነፋሱ ሽው ሽው ይላል ። ሽው ሽው ትላለች ።
- ሽፍ እንድብድብ ። አካሌ ላይ ሽፍ አለብኝ ።
- ቅል ዱባን የሚመስል ውስጠ ክፍት በቃል ።
ጠበቃና ቅል
በአጠገብ ይውል ።
፪/ ለየብቻ ፤ ወገን ።
ዱባና ቅል
አበቃቀሉ እየቅል ። (ለየቅል) ።
- ቅም በፍጹም የበላ የጠጣ አለመኾን ፤ አለመምሳት ፤ አለመርካት ።
ቅምም አላለኝ ።
- ቅር ወደ መቀየም አመራ ። ቅድም በተነጋገርነው ነገር ቅር አለው እኮ ። ፪/ በምሉ
አለመስማማት ። በነገሩ ቅር ብሎታል ።
- ቅብጥቅብዕ ቅባት ። ቅብ ያወዛል ። ፪/ ክርስቶስ ፤ መሢሕ ፤ ማስያስ
- ቅን በመንፈሱ ጠማምነት የሌለበት ። ቅን አሳቢ ። ቅን ሰው ። ቅን ልብ ።
ቅን ልጅ ።
- ቅኝ ቀነየ በጦር አንደበት ፤ በፈረስ አንገት ፤ በአይሮጽላን መዓት ተወርሮ ፤ በባዕድ
ሥልጣን ሥር የሚተዳደር ። ቅኝ-ሀገር ።
፪/ የተቃና ። ቅኝ ትርጓሜ ።
- ቅው^(፡፡፡) ምስማር ሲመታ የሚሰጠው ድምፅ ዓይነት ።
- ቅድ የተቀደደ ። ፪/ ቅድ አፍ = ወሬኛ ፤ ወሬን የማያቋርጥ ።
- ቅድ የተቀዳ ። የተገለበጠ ። ቅድ ነው ። ቅድ ጠላ ። ፪/ ሐተታው ቀርቶ ፤ እጅግ
ዋና የኾነው አሳብ የተገለበጠበት የቀለጠፈበት መጽሐፍ ። ቅድ ድን ።

አማርኛ ግዕዝ

- ቅጥ አቀጣጥ ። ቅጥ ያውቃል ።
- ቅጥ ቅጽ ኹናቴ ፤ አኳኋን ፤ ቅርጽ ። ቅጠ ቢስ ።
- ቅጽ ቀጽአ አጋማሹ ቅጠል የሚባል ፤ ለጽሕፈት በፍላጎት መጠን ተቀዶ የተሰናዳ ብራና ወይም ወረቀት ። ሉክ ።
- ብል በላ እንደ ነቀዝ የኾነ ፤ ጨርቅን የሚበላ ። ልብሴን ብል አነከተው ።
- ብር ብሩር ዋጋው ከወርቅ በታች የኾነ ማዕድን ። ዝምታ ወርቅ ሲኾን መኖ ገር ብር ነው ። ፪/ መቶ ሳንቲም አንድ የኢትዮጵያ ብር ነው ።
- ብር ብዕር የስንዴ የገብስ - - - አገዳ ። ብር ለቤት ክዳን ያገለግላል ። ብር ፍግ ይኾናል ። ድምቢጥ እንደ ዓቅምዋ በብር ትታገም ።
- ብስ ቀዳዳ ብሱን አስደፍነው ።
- ብስ^(ጣ) ክፍ ። ብስ ሲሉዋት የማትሰማ ምን ድመት ናት ።
- ብሽ አቅለሸለሸ ። የበላኹት ምግብ ብሽ አለኝ ። ፪/ አስቀየመ ። ነገሩ ብሽ አሰኘኝ ።
- ብቅ ወጣ ። አንገቱን ብቅ አደረገ ። እስቲ ወደ ውጭ ብቅ እንበል ። ብቅ ጥልቅ አለ ።
- ብን ትን ። ዱቄት የኾነ ጉሉ ቢበትኑት ብን ብን ይላል ። ብን አድርገሽ ፈልቅቂ ።
- ብው ተፋጥኖ የሚያያዝና የሚቃጠል ። ጭዱ ብው አለ ። ቤቱ ብው አለ ።
- ብኸ ብልጭ ፤ ድርግም ፤ አጣርቶ እንዳያይ ዓይኑ ላይ ተርገበገበበት ። ምነው ዓይኔን ብኸ አለብኝ? ፪/ እንደመንጋት አለ ። ገና ብኸ ሲል መንገድ የጀመርን ነን ።
- ብይ አበላል ። ብይ ያውቃል ። ፪/ ቂም ። ብይ ተባላ=ቂም ተወጣ ።
- ብድ አበዳድ ።
- ብጥ ስንብጥ ። አካሉ ብጥ ብቻ ነው ። ብጡ አመረቀዘበት ።
- ትል ጥቃቅን ነፍሳት ። ትል ብቻ ኾነ ። ትል ወጣበት ። የሥጋ ትል ፤ የዘመድ ጥል ።
- ትም ራስ ለራስ መጋጨት ። ራሴን በራሱ ትም ቢያደርገኝ አዙሮኝ ወደቅኸ ። ፪/ ፍየሎችን አንድም በጎችን ለማዋጋት የሚረዳ ቃል ። ትም ትም ትምትም!
- ትች አተቻቸት ። ትች ዐዋቂ ነበር ። ትች ፤ ፍች ።
- ትን ት-ን-ን የቅባት ፤ የፈሳሽ ወደ ላንቃ ፤ ስርን ወጥቶ ማወክ ። ሲበላ ትን ፤ አለው ። ፪/ በረረ ። ይኸ ልጅ ትን - - - እንዳለ ዋለ ።
- ትክ ትክር ። ትክ ብሎ መመልከት ። ያችን ዠርጋዳ ትክ ብሎ አያት ።

አማርኛ ግዕዝ

- ትዝ ትውስ ። እኹን ገና ትዝ አለኝ ። ትዝ ሲልኸ ትነግረኛለኸ ።
- ችክ መዝዝ ። ነገሩ ችክ ያለ ነው ።
- ችግ ኸድ! ኸጂ! ፤ ተመለስ! ተመለሺ (ለበግ) ።
- ችፍ ሽፍ ። ችፍ አለበት ። ችፍ ይላል ።
- ንቅ ፈጣን (በመንፈስ በአካኸድ በሥራ) ። እገሌ ንቅ ነው ።
- ንብ ንህብ ጽጌያትን እየቀሰመች ማርን የምትሠራ ተሐዋሲ ። የንብ አውራ ። የንብ ንግ ሥት ። ድንጉላ ። የንብ እንጀራ ።
- ንክ ገጣባ ። ይኸ አጋሠሥ ንክ ነው ።
- ንዝ ብትን ። ጨምረበት! አንድ ንዝ ቆሎ ለስንት ሰው ይበቃል ብለኸ ነው?
- እር ኸድ! ኸጂ! ተመለስ! ተመለሺ! (ለፍየል) ።
- እሽ ኸድ! ኸጂ! (ለዝንብና ለዶሮ ፤ ለወፍ) ። ዝንብኸን እሽ በል ።
እሽ በይ እማማ ፤ እሽ በይ እማማ
ለወፍ አይደለም ወይ የተሠራው ማማ ።
- እኸ ወሬን ለመስማት ፈቃደኛ መኾኑን ገለጸ ። ደኅና እኸ ባይ ወጥቶታል ።
፪/ ኖሮአል? እኸ? ቢኾነው ነውና!
- እኸ፣ የዘንጋዳ ውኃ የሚመስል ፤ ከቀኝሰል ውስጥ የሚፈስስ ። እገፍ ማሠራያውን አበሽቀጠው ።
- እኸ፣ በዘፈን ውስጥ እንደ ቸብቸቦ ሲኾን የሚባል ቃል ።
- እጅ፣ እድ ከትከሻ ላይ የሚሠርዕ ፤ ለመብያ ፤ ለመሥሪያ ፤ የሚያገለግል የአካል ክፍል ። ምሉ እጅ ። እጄን በእጄ ቁረጥኸት ።
እጄ ከበትር
አፌ ከነገር ።
፪/ በገዛ ራስ ሥልጣን ።
ምን ቢነግሡ
በእጅ አይካሱ ።
፫/ እጅ አደረገ=ተረከበ ፤ ተቀበለ ። ፬/ ከሥልጣኑ በታች አዋለ ። እጁን ጫነበት ። ፭/ ወዲያውኑ መክፈል ፤ መስጠት ፤ ዱቤን ያይደለ=እጅ በእጅ ። ፮/ እጅ—ጠባብ=እጅታው ጠባብ የኾነ ረዥም ጥብቆ ፤ ቀሚስ ።
- እፍ እስትንፋስን ሰጠ ፤ ነፋ ። ሰውን ፈጠረ ፤ የሕይወትም እስትንፋስ እፍ አለበት ። ፪/ ወደ መጥፋት ያዘነበለውን እሳት እስትንፋስን በመስጠት አነደደ ። እሳቱን እፍ ብለው ፫/ በእስትንፋስ ኃይል አጠፋ ። መብራቱን

አማርኛ ግዕዝ

	እፍ በለው ። ፩/ በእስትንፋስ አቀዝቃዥነት አበረደ ። ቡናው ትኩስ ነውና እፍ እያልክ ጠጣ ። ፪/ ቀናስ ጥንባት በሸተተ ጊዜ ግማቱን ለማስወገድ ከአፍ የሚወጣ እስትንፋስ ። እፍ እፍ - - - ገማኝ
ክር	የተከረረ ፈትል ። ልብሴን ለመጥቀሚያ ክር ከየት ላግኝ ።
ክስ	ኸድ! ኸጂ! ተመለስ! ተመለሽ (ለፍየልና ለበግ ግልገል) ።
ክስ	አቤቱታ ። ከሳሽ ክስን ለዳኛ ይገልጻል ።
ክት	የተከተተ ፤ የሰርክ ያይደለ ። የክት ልብስ ። የተሰበሰበ ። የሽማግሌ እጁ ክት አንደበቱ ነገር አያሳስት ።
ክች	ድርቅ (ወዝ ያጣ) ። ይኸ ልብስ ክች አለ ። ፪/ ደነገጠ ። ጉዱን ሲያወጣ ጠብቶ ጊዜ ክች አለ ።
ክክ	የተከካ ። የአተር ክክ ። መቼ ተሰለቀ ገና ክክ አይደለም እንዴ!
ክው	ድርቅ ። የተሰጣው ልብስ ክው ብሎአል ። ፪/ ድንግጥ ። የሠራውን ሥራ አባቱ ሲሰሙበት ጊዜ ክው አለ ።
ክፍ	ብስ ። ኸድ! ኸጂ! ተመለስ! ተመለሽ (ለድመት) ።
ውል	በውሳኔ የተነገረ ነገር ። አንድም በደንብ የተጻፈ ጽሑፍ ።
ውል	ትዝ ፤ ትውስ ። ወንድሜ ውል ውል አለኝ ። ቡና ውል ውል አለኝ ።
ውር	ውርር ወረራ ። በገበጣ ጨዋታ ጊዜ እንደ ውር የሚቀናኝ የለም ።
ውር	ድመትን የመጥሪያ ቃል ። ውር! ውር!
ውስ	ኸድ! ኸጂ! ተመለስ! ተመለሽ! (ለጥጃ) ።
ውሽ	ኸድ! ኸጂ! ተመለስ! ተመለሽ (ለአህያ) ።
ውብ	ቈንጆ ። ውብ ብላቴና ። ፪/ ድንቅ ። አይገኝም ፤ ውብ ነው ።
ዕብ	የጳውሎስ መልእክት ወደ ዕብራውያን ሰዎች ከፊለ ስም ።
ዕዝ	የመጽሐፈ ዕዝል ከፊለ ስም ።
ዕጭ ዕፂ	ገና ያልጻፍ ንብ ። ማር አልሠራም ፤ ገና ዕጭ ነው ።
ዕፅ ዕፅ	ዕንጨት ፤ ትንሽ ዛፍ ። ዕፀዋት ። ዕፀ ሕይወት ።
ዝም	አለመናገር ። ዝም ማለት ከሞኝ ያስቈጥራል ። ዝም አለ ።
ዝር	የተዘራ ። ዝር ማሳ ።
ዝር	ድርሽ ። ወፍ እንኳን ዝር ከማይልበት በረሃ ደርሶን መጣን ።
ዝብ	የዘባ ። ዝብ ዕንጨት ። ዝብ ምሰሶ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ዝግ የተዘጋ ። ዝግ ቤት ። ዝግ አፍ ። በዝግ አፍ ዝንብ አይገባበትም ።
- ዝግ ቀስ ። ዝግ ያለ በአነዋነዋሩ ጉሉ ብዙ መሰናክል አይደርስበትም ።
- ግፍ ከሕግ በላይ የኾነ ፤ የመጨቁን የመሰቃየት በደል ።
- የግፍ ግፍ
በእንቅርት ላይ ጀሮ ደግፍ ።
- ግፍ ከልጥ የተለየ ፤ ቅርፊት ። ግፉን ለማገዶ አደረጉት ።
- ጥር ጥር አምስተኛ ወር ። የጥር ጌኛ ይመስል አንገትሽን አታዋቂብኝ ።
- ጥር የታወቀ ፤ የተጠራ ። እገሌ ስመ ጥር ጀግና ነው ።
- ጥድ ዕጣን መሳይ ሙጫና መዓዛ ያለው ዛፍ ።
- ጥጥ ጠጥ ሐጌ ። ልብስ ከርሱ ጓ ውስጥ ከሚገኘው ነጭ ተበጫቂ ነገር የሚሠራ ተክል ። ጥጥን ትፈለቅቃለች ።
- ጭን ጎፅን ከጉልበት እስከ ሙኃይት ያለ አካል ። ልጁን እጭኑ ላይ አስቀምጦታል ።
- ጭጭ ጭጭ! ዝም ፤ ጸጥ ። ጭጭ በል ። ጭጭ በሉ ።
- ጭጭ ጭጭ! ትንፍሽ ። እስቲ አንድ ልጅ ጭጭ ይበል ።
- ፍል የራሳ ። ፍል—ውኃ ። ፪/ ዘርን አፍስሶ የሚበቅል ችግኝ ።
- ፍም ፍሕም የፋመ ። የወይራ ፍም ። የከሰል ፍም ። ፍሙ መርቶአል ።
- ፍት ፍተሕ ፍርድ ። እገሌ ፍት ያውቃል ፤ ኾኖም ወርቅ ያዛባበታል ።
- ፍች አፈታት ። የውስጣዊ ነገር ፍች በጣሙን ያውቃል ። ፪/ መለያየት (ለባ ልና ሚስት) ። ፍች በዛ ። ፫/ ትርጓሜ (ለቃላት) የቃላትን ፍች ይኸ መጽሐፍ ያስረዳል ።
- ፍግ የፈረስና ፤ የበቅሎ አር ፤ ኩስ ። ፪/ የማንኛውም ከብት አር ፤ ኩስ ሲደርቅ ። ፫/ ማንኛውም የመሬት ማዳበሪያ ማስበያ ።
- ቀፍ ጭር ። ዶሮዬቱ ቀፍ ብላለች ።
- ኩል ኩልሕ ደማቅ ጥቁር የሴቶችን ዓይን ማስጌጫ ። ኩልዋን ተኳኩላ ብቅ አለች ።
- ኩልዋን ተኳኩላ
ትመስላለች ድኩላ ።
- ኩስ ኩስሕ አር ። ዶሮ—ኩስ ።
- ጉሽ ያልጠራ ። ጉሽ ጠላ አይወደድም ።
- ጉድ ወዲያ ወዲኸ ማለት ። ሽር ጉድ ሲል ዋለ ።
- ጉጥ የዕንጨት ዓይን ። ከጉጥ በላይ ይቈረጥ ።
- እኮ የአድናቆት ቃል ። ወደቀ እኮ! እገሌ ከሰሰኝ እኮ ።
- ጉዞ መንገድ መኼድ ። እጉዞ ላይ ብዙ ከብት እየደከመ ቀረ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ሎመ ትሙክ ትሙክ አለ የሚል ኾነ ። ቀረሱ ሎመ ። የሎመ ምግብ ።
- ሎጠ ሎፍ ሎፍ አለ ። ይኸ ልጅ ምነው እንዲኸ ሎጠ ።
- ሞረ ዐበደ ። ምነው እንዲኸ ሞረ? ።
- ሞቀ ሞቀ ለስ ከማለትም አለፈ ፤ ከመፍላትም ዝቅ አለ ። ውኃው ሞቀ ። ፪/ ደመቀ ጨዋታው ሞቀ ። ፫/ ዘፈኑ ሞቀ ። ሰከረ (በመጠን) ሞቀው ።
- ሞተ ሞተ ነፍሱ ከሥጋው ተለየች ። ፪/ በጣም ተደበደበ ።
- ሮጠ ሮፀ በረረ (ክንፍ ለለለው) ። ሰውዬው ሮጠ ። በሬው ሮጠ ። ባልንጀራው ቢያጠቃው ወደ ሚስቱ ሮጠ ። ሲሮጡ የታጠቁት ፤ ሲሮጡ ይፈታል ።
- ሾለ የዱልዱም ተቃራኒ ኾነ ። ዕንጨቱ ሾለ ። አፉ ሾለ ።
- ሾመ ሢመ ገዥ አደረገ ። ንጉሥ ይሾማል ። አንዱ ሲሻር አንዱ ይሾማል ። በተሾመ ይመዋገትዋል በተሻረ ይመሰክሩበታል ።
- ሾመ መላ ። እንስራውን በጠጅ ሾመው ።
- ሾረ ተሽከረከረ ። እንዝርቱ ሾረ ።
- ሾረ ለማስተናበር ፤ ለማሳለፍ ሽር ጉድ አለ ። አንድም ባለጌን ልጅ ተቈጥተውት ብልግናውን እርም ያለ እንደ ኾነ ሾረ ይባላል ።
- ሾቀ ድበላ ፤ እኸል ተቈልቶ እዚያው እምጣዱ ላይ እንዳለ ውኃ የተጨመረ በት እንደ ኾነ ይሾቃል ።
- ቆመ ቆመ ተገተረ (በበን) ። ማዕዘኑ እንዲቆም ይኸን ። ፪/ ታገደ ። ነገሩ ፤ ጠቡ ቆመ ። ፫/ ኖረ ። ጠንክሮ ቢታከም ኖሮ በቆመ ነበር ።
- ቦዘ ፈዘዘ (ለዓይን ፤ ለመልክ) ። ዓይኑ ቦዘ ። ዓይኖችዋ ቦዙ ። መልክዋ ቦዘ ።
- ኖረ በሕይወት ተቀመጠ ። ሓምሳ ዓመታት ኖረ ። በዚኸ ደብር ፤ ዓለም ፤ አውራጃ ፤ አገር ይኸን ያኸል ዓመታት ኖረ ።
- ኾነ ኮነ ተደረገ ። (በራስ ፈቃድ) ቃል ሥጋ ኾነ ። እውነት ኾነ ። ውሸት ኾነ ።
- ዞረ ዘወረ አካል ባለው ፍጡር ዙሪያ ኼደ ። ቤቱን ዞረ ። ተራራውን ዞረ ። ፪/ ተንከራተተ ። አገር ለአገር ዞረ ። ፫/ ተናወጸ ። አእምሮው ዞረ ። ፬/ ኼደ ። ወደ እነርሱ ዞረ ። ፭/ ተሽከረከረ ። የመኪናው እግር ዞረ ።
- የሐ የየሐንስ ወንጌል ከፊለ ስም ።
- ዶለ ከተተ ። እጁን እጉርጓድ ውስጥ ዶለ ። እጁን እመዘዝ ዶለ ።
- ጦረ እርጅና የተጫጫነውን ረዳተ ቢስ ፤ በሚቸግረው ጉሉ አለኸልኸ እያለ ዓቅሙ በፈቀደለት መጠን እንዳይራብ እንዳይጠማ አድርጎ አንከብክቦ ጠበቀ ። አባት እናቱን ጦረ ። ረዳተ ቢሶችን ጦረ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ጠዘ ተጠመዘዘ ፤ ውትብትብ አለ ። ገመዱ ጠዘ ።
- ጦፈ ጠዋፍ ኾነ ፤ ተሠራ ። ያ ጉሉ ፈትል ጦፈ ። ጉሉንም አጠፈው ። ፪/ ተኖ ደደ ፤ ነደደ ። ያንን ነገር ብነግረው ጦፈ ።
- ጮለ ብልጠትን ከፍጥነት አስተባበረ ። ምነው እንዲኸ ጮለ ?
- ጮመ ሰባ ፤ ደለበ ። በሬው ጮመ ። በጉ ጮመ ።
- ጮኸ ፀሐው ከፍ ባለ ድምጽ አ. አ. አለ ፤ ተጣራ ተቈጣ ። በልጁ ይጮኸል ። ፪/ አቤት አለ ። የተበደለው ባላገር ለንጉሥ ጮኸ ።
- ጸመ ጸመ በፍጹም ክፉን ነገር ከማየት ከመስማት ፤ ከመናገር ፤ ከምግብም እስከ ተወሰነ ሰዓት ፤ ጊዜያት ተከለከለ ።
- ሎሚ ሾኸ ያለው ፍሬው የሚበላ ትልቅ ዛፍ ። የሎሚ እሸት ።
- ሎቲ የወንድ ጉትቻ ። ሎቲውን አድርጎአል ።
- ዶቢ ጋልኛ ትልቅ ሳማ ። ዶቢ ለበለበው ። ፪/ ልብስ አጣቢ ። ልብስኸን ለዶቢ ሰጠ ኸልኸ ።
- ሎዛ ሎዛ የረድኤት ቦታ ።
- ሎጋ ወጣት ። ሎጋ ነው ። ሎጋዎች መጡ ።
- ሞራ ከስብነት ደረጃ ከፍ ያለ ።
- ሞጃ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ። ፪/ ዘር ፤ ጐሣ ።
- ሞጣ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ሶራ ጥንታዊ ግምጃ ።
ሶራ ለብሶ አደር ፤ ሶራ ለብሶ አደር
የሚካኤል የገብርኤል ወታደር ።
- ሾላ ፍሬው ጣፋጭ የኾነ የሚበላም ፤ መጠነኛ ዛፍ ።
- ቆላ የደጋ ተቃራኒ ።
- ቆላ የጳውሎስ መልእክት ወደ ቆላስይስ ሰዎች ከፈለ ስም ።
- ቆማ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ቆዳ ደበሎ ፤ አጐዛ ፤ ቀሩበት (ደረቅ) ይኸ ጉሉ ቆዳ ነው ። ቆዳ ያለፋል ፪/ እዚኸ ግባ የማይባል በመንቀሳቀሱ ብቻ ከሰው የሚቈጠር ፤ ዕውቀተ ቢስ ። ምን ያለው ቆዳ ነው? እባክኸ ።
- ቆጋ በጅራፍ ተገተገ ። በጅራፍ ቆጋው ።
- ቦራ ደማቅ ነጭ ያልኾነ ። ቦራ ፈረስ ። ቦራ በቅሎ ። ቦራ በሬ ። ቦራ ላም ።
- ቦታ ስፍራ ። ይኸ ቦታዬ ነው ። ቦታው መልካም ነው ።
- ቦና ጋልኛ ድርቅ ። ዘንድሮ ቦና ኾኖአልና እንጃ ከብት መትረፉን ።
- ቦካ ተብላላ ። ሊጡ ቦካ ። ፪/ ጭቃ ኾነ ። ደጁ ቦካ ። ፫/ ወፈረ እገሌ ቦካ ።

አማርኛ ግዕዝ

- ቶና ቶና የሰው ስም
- ቶፋ አውደልድል ፤ የግብር ውኃ መውጫ ፤ አይቻል ።
- ቶፋ በገንዘብ ተቀጥሮ ስለ ባለ እርስቱ ፈንታ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚያገለግል ። አንድም የማንም በኩል ወኪል ።
- ኖራ እንደ ጠመኔ ያለ ነጭ የተቃጠለ ድንጋይ ፤ ለመገንቢያ የሚያገለግል ነገር ። አይፈርስም ነበር ቤታችን እውነትስ ኖራ ቢኾን ።
- አሃ ተመለስ እርጋ (ለበሬ)
- ኮራ እደብረ ሊባኖስ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ ገዳም ።
- ኮሻ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ኮባ የማይበላው እንስት ። የኮባ ቅጠል ዳቦ ይጋገርበታል ።
- ኮዳ ከብረት የተሠራ ፤ ስለ ቀንድ ፈንታ የሚያገለግል ፤ ለመንገደኛ መጠጥ መያዣየኾን ዕቃ ። በኮዳው ምሉ ጠጅ ያዝ ።
- ዞማ ከሉጫና ከከርዳዳ መኻከል የኾነ ውበቱ ከፍ ያለ ጠጉር ። ዞማ ጠጉርዋን አንገርግጋ ፤ ስትዘናከት አገኛት ።
- ዞፋ ድራሽ ። ዞፋኽ ይጥፋ ።
- ዮና የትንቢት የናስ ከፊለ ስም ።
- ዶማ መቄፈሪያ ። ዶማ ገዛኸ ።
- ዶቃ ለክር ለጠፍር ማሳለፊያ ያኽል ውስጠ ክፍት የኾነ ድቡልቡል ጌጥ ።
- ዶፋ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ጎላ ከሰታቴ እጅግ በጣም የሚበልጥ የብረት ድስት ።
- ጎታ ጎተራ ። እኸል በጎታ ይቀመጣል ። የሌባ ሞኝ በጎታ ሥር ይገኝ ።
- ጎፋ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ጦና ጥንታዊ የወላሞ ንጉሥ ።
- ጦጣ ከዝንጀሮ ያነሰች እንስሳ ። ጦጣን ምን ትወጃለሽ ቢሉዋት ከዛፍ ላይ ትግል አለች ። ጦጣ ተይዛ ትዘፍን ።
- ጮማ ስብ ። ይኸ ሰንጋ ቅልጥ ያለው ጮማ ነው ።
- ጮራ የማታ አንድም የጠዋት ጀንበር ብርሃን በመስኮት ፤ በበር ፤ ወይም በሌላ ቀዳዳ ወደ ቤት ውስጥ ሲገባ ጮራ ይባላል ። ብዙ ጨረሮች ።
- የታ የታ ወገን ። ሴቴ-የታ ። ወንዴ የታ ።

አማርኛ ግዕዝ

ሆሴ	የትንቢተ ሆሴዕ ከፊለ ስም ።
ሎሌ	ወንድ አሽከር ። ሎሌና አሞሌ ካዘዙት ይውላል ።
ሎጤ	ሰኬ ። ሎጤ ነው ። ሎጤ አትኹን ።
ሎፌ	ቅብዝብዝ ። የረጋ ሰው አልነበረም እንደምን ሎፌ አደረገው?
ሞጌ	ከሲታ (አጥንቱ ፈጥጦ የሚታይ) ። ሞጌው ወጥቶአል ።
ሮሜ	በአውሮጳ ውስጥ የሚገኝ ሀገር ። የጳውሎስ ክታብ ወደ ሮሜ ሰዎች ።
ሶቴ	ሲጠሩት ከች የሚል ይኸ ውሻ ። ሶቴ ነው ።
ሾሌ	መደቡ ቀይ ኾኖ ከግንባሩ አንሥቶ እስከ አፋ በቀጭኑ ነጭ የጣበበት ። አፈ ሾሌ ፈረሰ ።
ቆሌ	አዋይ ፤ ዛር ። የአባት የእናቱ ቆሌ ያልታረቀው ። የአገሩ ቆሌ ።
ቆሬ	ገበታ ። በቆሬው አስታጥብ ።
ቦሌ	አምቦ ። ከሻረት የሚታፈስ ጨውነት ያለው አፈር ።
ኮቴ ጋልኛ	የጋማ ከብት ጫማ ። ፪/ መጫሚያውም ኮቴ ይባላል ።
ኮቴ	የካቶሊክ ከፊለ ስም ።
ጆፌ	ጆፍጅዋፋ ። ጆፌ አሞራ ።
ጎሬ	የኢሉባቦር ጠቅላይ ግዛት ዋና ከተማ ።
ጮሌ	ፍጥነትን ከብልጠት ጋራ ያስተባበረ ።
ጮሴ	እየዘለለ በእግር ቂጥን መምታት ። ጮሴ መታ ።
ሆይ	ቃለ አጋኖ ፤ ቃለ አክብሮ ፤ ቃለ ተሣልቆ ።
ሆድ	ከርሥ ። ሆድ ባሻ ኾነ ። ሆድ ሰፊ ። ሆድ ክፉ ። ሆድ ሴት ።
ሎል	ትልቅ ዛፍ ።
ሎጥ ሎጥ	የሰው ስም ።
ሎጥ	ሎፍ ። ምን ሎጥ ሎጥ ያደርገዋል?
ሎፍ	ሎጥ ። ዓሥሩ ቤት ሎፍ ሎፍ ምን ያደርጋል?
ሞት ሞተ	የሥጋና የነፍስ መለያየት ። ሞት የፍርድ ሚዛን ነው ።
ሞኝ	ቂል ። ሞኝ ሰው ብልጥን ያታልለዋልን?
ሮብ ረቡዕ	ከማክሰኞና ከሐሙስ መኻከል ያለ ቀን ። ትርጓሜው አራተኛ ማለት ነው ። «ሮብን» የተማረ ስለማያዘወትረው በጽሑፍ ላይ አይገኝም ።
ሶክ ሶክ	ሾኸ ። አክሊለ-ሶክ ።
ሾል	ሞጥሞጥ ። ሾል ያለ ምስማር ። አፍዋ ሾል ያለ ነው ።
ሾጥ	ሸንቄጥ ። ፈረሰኸን ሾጥ አድርገው ።

አማርኛ ግዕዝ

- ቆቅ ቆቃሽ ዶሮን የምትመስል የምትበላ የዱር አሞራ ። ቆቅና ባለጌ በራሱ ያወራል ።
 የቆቅ ለማዳ
 የካይላ እንግዳ
 እቤት ሲሉት ወደ ሜዳ ።
 የቆቅ አውራ
 ይውላል ተራራ ።
 ፪/ ንቁ ። እገሌ ቆቅ ነው ።
- ቆብ ወደ ማዕርገ ምንኩስና ሲደርሱ የሚደፉ ። ቆብ ደፋ ።
 ፪/ ሕፃናት የሚያደርጉት መለዮ ። ቆብ አለው ።
- ቆጥ እንደ አልጋ ኾኖ የሚሠራ ቁመት ያለው መኝታ ።
- ቆፍ ዕንጨት ሲቈረጥ የሚሰጠው ድምጽ ። ማነው ቆፍ ቆፍ የሚያደርገው?
- ቆፍ ቆፍ ስመ አምላክ ። ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ቦዝ ፈዛዛ ። ሰውነቱ ቦዝ ኾነ ። ፪/ መጥቶ ፤ ኼዶ ፤ በልቶ ፤ ገብቶ ።
- ቦይ የመስኖ ውኃ እንዲኼድበት የተቈፈረ ። አማርኛ የቦይ ውኃ ነው ።
- ቦግ^(ግ) ተግ ። እጭድ ላይ ጋዝን አርከፍክፎ እሳት ሲለኩሱት ቦግ ይላል ።
- ኖህ ኖህ ጸጥታ ፤ መጽናናት ። ፪/ ከማየ አይኅ ከነቤተ-ሰቡ የዳነ የእግዚአብሔር አገልጋይ ።
- ኖብ ኖብ ከጸድቃን አንዱ ። አባ ኖብ ።
- ኖን ኖን ስመ አምላክ ። ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ኮክ ኮክ ፍሬው የሚበላ የትንሽ ዛፍ ስም ። ኮክ ግዛልኝ ።
- ኮፍ^(ግ) መጫሚያ ያደረገ ሰው ሲራመድ የሚያሰማው ድምጽ ።
 መጫሚያ መሳይ አድርጎ ኮፍ ኮፍ ይላል ።
- ዞግ ወገን ። እነርሱማ የእገሌ ዞግ ናቸው ።
- ዞፍ በዓይነ-ምድርና በእዣሉ ላይ ፤ በከብት ወሊድ ጊዜ የሚወጣ ዝቡጥቡጥ ነገር ።
 ፪/ አጥንት ሲቀቀል የሚወጣው ነጭ ዋላይ ዝቡጥቡጥ ። ፫/ ነጩ የዕን ቀላል ውኃ ።
- ዮድ ዮድ ስመ አምላክ ። ፪/ የዕብራውያን ፊደል ።
- ዶግ እንበቃቅላ መሳይ ቅጠል (የቅኔ መቀጠሪያ ነው) ።
- ዶፍ ኃይለኛ ዝናብ ። ዛሬስ ዶፍን አወረደው ።
- ጆል^(ግ) መንጠልጠል ። ቁላውን ጆል ጆል ያደርጋል ።
- ጆፍ^(ግ) ጎፍ ። እንደ ጆፌ አሞራ ምን ጆፍ ጆፍ ያደርግኻል?
- ጎህ ጎህ ንጋት ። ጎህ ሲቀድድ ተነሥተን ገዛ ጀመርን ።

አማርኛ ግዕዝ

- ጎሽ በሬን የሚመስል አፀፊ ።
- ጎፍ ጆፍ ። ወደፊት ጎፍ ጎፍ ትላለሽ?
- ጦል ሎፍ ። ለምን ጦል ጦል ትላለሽ?
- ጦር መውጊያ የሆነ ሹል ብረት ። ጥንታውያን በጦር ፤ በወስፈንጥር ይዋጉ ነበር ።
- ጦስ መዘዝ ። ባንተ ጦስ ስንቱ ሰው አለቀ ።
- ጦሽ ጠንብዋ አለ ፤ ፈነዳ ። እቅሉ ውስጥ አተርና ውኃ ሲመላበት ጊዜ ጦሽ አለ ።
- ጮቅ በክረምት ወራት እጣቶች መካከል ጭቃ እየገባ ሥጋውን ግንትር ሥጋ የሚያስመስለው ። ጮቅ ይዞታል ።
- ጮቅ ጨፈጨፍ የሆነ መሬት ሲረግጡት የሚያሰማው ድምጽ ።
- ጸም ጸም ከእኸል ፤ ከጥሉላት ፤ መጥፎን ነገር ከመናገር ፤ ከመስማት ፤ ከማየትም ፤ የመከልከያ ጊዜያት ።
- ፎቅ ደርብ ። ፎቅ ቤት ። ወደ ፎቅ ወጥተዋል ።
- ሞኞ ቂሎ (ለማሞካሸት) ። አያ ሞኞ ፤ አኹን ይኸ ነገር እውነት መሰለሽ?
- ሞጆ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ ሀገር ። ፪/ ወንዝ ።
- ሞፎ ከአሸርባሽር እኸል የተጋገረ ጥቢኛን የሚያክል ዳቦ ።
- ሮሮ ጋልኛ ወቀሳ (የተደጋገመ) አኹንስ ሮሮው ታከተኝ ።
- ሶጶ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
- ቆሎ ቆሊ የተቁላ ጥራጥሬ ። ከቆሎው ዝገንለት ።
- ቆቦ ግንደ ነጭ ፤ ቅጠለ ሰፋፊ የሆነ ፤ ወተት የሚወጣው ዛፍ ። ፪/ ይኸውም ዛፍ የሚገኝበት ክፍለ አገር ቆቦ ይባላል ።
- ቆጮ ከእንሰት የሚሠራ መብል ።
- አሞ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ወንዝ ።
- ኮሶ ፍሬው ሹጥን ለማስወገጃ የታወቀ ትልቅ ዛፍ ።
- ኮፎ ጋልኛ ወንበር ። የሱሪው ኮፎ ሰፊ ነው ።
- ዶሮ ዶርሆ የዕንቁላል እናት ፤ የዕንቁላል ልጅ ። አውራ ዶሮ ። ሴት ዶሮ ። ቄብ ዶሮ ።

አማርኛ ግዕዝ

ዶጮ ገንቦ ። ዶጮውን ሰበረችው ። ፪/ አጭርና ወፍራም ።

ጀሮ በስተውጭ ከመንጋጋኽ በላይ የሚገኝ የመስሚያ ክፍለ አካል ።
ጉትቻ ለጀሮ
እልፍኝ ለወይዘሮ ።

ጎጆ ትንሽ ቤት ። ጎጆ መሳይ ቀለስ አድርጎ ይኖራል ። ፪/ ለመጀመሪያ ጊዜ ንብ
ረት ማቋቋም ። ጎጆ ወጣ ።

※ ※ ※

የዚኸን መጽሐፍ ረቂቅ ለገለበጠልኝ ለልጅ ጌታኸን ተክለ ማርያም
ጥልቅ ምስጋናዬን አቀርባለኸ ።

※ ※ ※

አነሣስቶ ላስወጠነን ፤ አስወጥኖ ላስፈጸመን አምላክ ክብር ምስጋና
ይድረሰው ።

